

Kunde

Styrelsen for International Rekruttering og Integration

Dokumenttype

Vidensafdækning

Dato

Marts, 2017

VIDENSAFDÆKNING

UDVIKLING AF METODEKONCEPT FOR ET STRUKTURERENDE DIALOG- OG OVERGANGSREDSKAB TIL UNGE UDSAT FOR ÆRESRELATEREDE KONFLIKTER

Ramboll

Hannemanns Allé 53

DK-2300 Copenhagen S

Denmark

T +45 5161 1000

F +45 5161 1001

www.ramboll.com

INDHOLD

1.	INDLEDNING	3
1.1	Metode og datagrundlag	3
1.2	Læsevejledning	4
2.	SAMLET SYNTSE	5
3.	REDSKABETS MÅLGRUPPE OG KONTEKST	6
3.1	Redskabet er målrettet unge udsat for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol	6
3.2	Redskabet skal anvendes som del af en samlet indsats	8
3.3	Tværgående kerneelementer	12
4.	UDVIKLING AF ET DIALOG – OG OVERGANGSREDSKAB	15
4.1	Behov for viden om rettigheder, muligheder og konsekvenser	18
4.2	Behov for at blive inddraget, forstået og etablere tillidsfuld relation	19
4.3	Behov for indblik, sammenhæng og fast kontaktperson	21
4.4	Behov for grænser, realitetstjek og løbende vurderinger	22
4.5	Behov for at arbejde med individuelle mål med fokus på små og store fremskridt	23
4.6	Behov for fokus på ressourcer og muligheder for mægling med familien	25
	BILAG 1: BESKRIVELSE AF DE INKLUDEREDE REDSKABER	1
	BILAG 2: BESKRIVELSE AF DE INKLUDEREDE INDSATSER	9
	BILAG 3: REFERENCER	11

1. INDLEDNING

Styrelsen for International Rekruttering og Integration (herefter Styrelsen) ønsker at udvikle og afprøve en model for en koordinerende indsats i civilsamfundsregi i forhold til opfølgende og netværksskabende tiltag for unge fra 16-30 år udsat for æresrelaterede konflikter, foranlediget af en lokal ressourceperson på området. Projektets overordnede formål er at styrke de unges selvstændighed, så de opnår en hverdag med uddannelse, arbejde og sociale relationer fri for pres og negativ social kontrol. Som en del af dette arbejde skal der udvikles et metodekoncept for et strukturerende dialog- og overgangsredskab til unge udsat for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Dette arbejde varetages af Rambøll Management Consulting (herefter Rambøll).

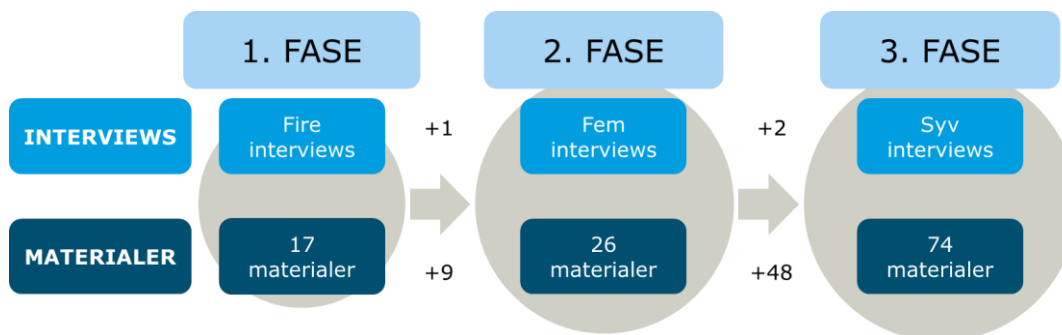
Som afsæt for udarbejdelsen af metodekonceptet har Rambøll gennemført en vidensafdækning. Vidensafdækningen skal sikre, at det nye koncept – og dertilhørende dialog- og overgangsredskab – kvalificeres på baggrund af erfaringer fra eksisterende viden, materialer og metoder. Formålet har således været at indsamle og afdække mulige inspirationskilder (i form af redskaber og indsatser), der kan bidrage til at udvikle redskabet, så det trækker på eksisterende viden. I afdækningen arbejder vi derfor *først* med kort at opridse redskabets målgruppe og den indsatsmæssige kontekst, som redskabet skal anvendes i, og *derefter* dykker vi ned i de dimensioner, som redskabet, ifølge de anvendte datakilder, med fordel kan indeholde.

Vidensafdækningen skal betragtes som *det første skridt* i udviklingen af dialog- og overgangsredskabet, og afdækningen indeholder således en bruttoliste af redskaber, indsatser og tendenser, som den videre proces kan tage afsæt i. Afdækningen er et grundlag for den efterfølgende udviklingsproces og fungerer derfor også som et arbejdsdokument herfor. Selvom afdækningen ikke er en systematisk forskningsmæssig udtømmende liste over eksisterende relevante metoder, materialer mv., kan den bidrage med et overblik, som vil være relevant for fagpersoner, der arbejder på det bredere socialfaglige område, og særligt området for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Redskabet forventes færdigudviklet i efteråret 2017.

1.1 Metode og datagrundlag

Vidensafdækningen bygger primært på semistrukturerede interviews med udvalgte praksiseksperter; og sekundært på en række studier og materialer om målgruppen og om relevante indsatser og redskaber. Afdækningen er foretaget med udgangspunkt i *snowballing-metoden*, som handler om at lade den ene kilde føre til den næste. Vi har således ladet os guide af både de interviewede eksperter og praktikere på området, og de studier, der er blevet identificeret undervejs. I nedenstående figur har vi opridset den samlede proces for metoden.

Figur 1-1: Proces for snowballing-metoden

Som figuren viser, bygger den samlede afdækning på syv interviews og 74 materialer om henholdsvis målgruppen, udvalgte indsatser og relevante redskaber. Især i den 3. fase har vi inkluderet en række yderligere materialer, da disse er anvendt til at belyse de udvalgte indsatser

og redskaber. Ud af de 74 materialer omhandler 29 af studierne redskaber, 24 studier handler om indsatser og 21 studier beskæftiger sig med målgruppen.¹

De inkluderede *materialer* har fortrinsvist omhandlet redskaber og indsatser, der har vist sig virkningsfulde eller lovende overfor målgruppen. Vi har primært haft fokus på dansk og nordisk kontekst, hvilket også afspejles i de følgende kapitler.²

Interviewene med praksiseksperter har bidraget til en øget indsigt i målgruppen og dennes behov samt viden om udvalgte indsatser, redskaber, materialer herom og øvrige eksperter med relevant viden ift. afdækningen. På tværs af de syv gennemførte interviews tegnes et forholdsvis ensartet billede af målgruppens behov, hvorfor vi har valgt at referere til den samlede gruppe respondenter som *praksiseksperter*,³ og kun sondret mellem de forskellige respondenter ved fx modsatrettede iagttagelser eller uenighed respondenter imellem. Når vi refererer til materialer, indsætter vi enten en fodnote med informationer om materialet eller henviser til bilag med referencelisten. Se bilag for referenceliste.

1.2 Læsevejledning

Vidensafdækningen består af følgende kapitler:

- **Syntese.** I dette kapitel præsenterer vi en kortfattet opsamling, der opridser målgruppens behov ift. redskabet, og de eksisterende redskaber, der i større eller mindre omfang formår at imødekomme disse behov.
- **Redskabets målgruppe og kontekst.** I dette kapitel rammesætter vi overfor hvem og inden for hvilken kontekst, redskabet skal anvendes. Kapitlet indledes derfor med et kortfattet oprids af målgruppens karakteristika primært på baggrund af interviews med praksiseksperter og udvalgte materialer. Dernæst følger et afsnit om udvalgte indsatser, som kan fungere som inspiration for den netværksskabende og koordinerende model, som redskabet skal indgå som del af. Her udleder vi de tværgående kernelementer, som kan være relevante at skæve til i udviklingen af den samlede (virkningsfulde) indsats, som redskabet skal implementeres indenfor.
- **Udvikling af et dialog – og overgangsredskab.** I dette kapitel sætter vi fokus på udviklingen af det dialog- og overgangsredskab, der skal indgå som del af indsatsen over for unge udsat for æresrelaterede konflikter. Indledningsvis præsenterer vi de redskaber, som er identificeret gennem afdækningen. Dernæst gennemgår vi udvalgte dimensioner, som redskabet kan tage afsæt i, én for én for *først* at opridse målgruppens behov til dimensionen og *dernæst* vurdere, hvordan de identificerede redskaber adresserer målgruppens behov samt fordeler sig inden for dimensionerne.

¹ Materialer om redskaber, omhandler konkrete redskabers struktur, indhold og anvendelse, mens materialer om indsatser handler om et konkret forløb, som en målgruppe indgår i. Materialer om målgruppen er primært undersøgelser, evalueringer og kortlægninger af tendenser vedrørende unge udsat for æresrelaterede konflikter.

² Der har ikke været tale om en systematisk forskningskortlægning med udgangspunkt i en søgestrategi, der anvendes i udvalgte databaser, så området dækkes fuldt ud. I henhold til snowballing-metoden er der foretaget en håndholdt søgning, som primært har været foretaget ift. dansk og nordisk kontekst.

³ Dette også af hensyn til anonymitetsforhold.

2. SAMLET SYNTSE

I dette kapitel opridser vi de centrale fund på baggrund af denne vidensafdækning.

Styrelsen ønsker at udvikle og afprøve en model for en koordinerende og netværksskabende overgangsindsats for unge udsat for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Til at understøtte denne indsats varetager Rambøll udviklingen af et dialog- og overgangsredskab, som kan anvendes som en del af indsatsen.

På baggrund af de inkluderede materialer og interviews kan redskabet med fordel udformes med seks dimensioner, der på forskellig vis adresserer målgruppens behov. Nedenstående figur viser en oversigt over de seks dimensioner og dertilhørende behov hos målgruppen. Den højre kolonne viser ydermere, hvilke eksisterende redskaber der kan trækkes på under hver dimension for at imødekomme målgruppens behov.

Dimension	Målgruppens behov	Redskaber
Informationsmateriale	<ul style="list-style-type: none"> Viden om tegn på at være udsat Viden om rettigheder Viden om tilbud og muligheder Forståelse for konsekvenser af valg 	<ul style="list-style-type: none"> Kort Fortalt Bo Selv MÆRK Sikkerhedslisten
Dialogredskaber	<ul style="list-style-type: none"> Mødes med forståelse Inddragelse og indflydelse Tillidsfuld relation 	<ul style="list-style-type: none"> FIT Forandringskompasset Kompetencehjulet Impact of Events Scale Rosenbergs selvfølelseskema Sterke og svake sider (SDQ-NOR) Våld och kontroll i hederns namn (en manual) Kulturagrammet Samtaletræet Udredningsmetoden Min Rådgiver
Koordinerende redskaber og metoder	<ul style="list-style-type: none"> Indblik og medvirken i alle dele af et forløb Fast kontaktperson Kontakt til personer uden for krisecenter/opholdssted Sammenhæng i indsats 	<ul style="list-style-type: none"> Samtykkeerklæringen Indsatsoverblik Mødetjeklisten Udredningsmetoden
Risiko- og sikkerheds-vurderinger	<ul style="list-style-type: none"> Viden om grænser Løbende vurdering af risiko og dermed sikkerhedsforanstaltninger 	<ul style="list-style-type: none"> Våld og kontroll i hederns namn (en manual) Patriark Bekymringsbarometeret
Progressions-målinger	<ul style="list-style-type: none"> Individuelle både kort- og langsigtede mål, Opstilling af mål for ophold – også fokus på 'de små successer' Fokus på faglig udvikling fremfor psykisk udvikling alene 	<ul style="list-style-type: none"> FIT Forandringskompasset Fokuscirklen Kompetencehjulet Impact of Events Scale Rosenbergs selvfølelseskema Sterke og svake sider (SDQ-NOR) Mål- og aftaleskemaet Min Rådgiver
Netværks-afdækning	<ul style="list-style-type: none"> Fokus på ressourcer, muligheder og grænser ved re- eller nyetablering af netværk Konfliktmægling/dialog med familien 	<ul style="list-style-type: none"> Netværkskort (A) Netværksoverblik Netværkskort (B) Kulturagrammet Samtaletræet

3. REDSKABETS MÅLGRUPPE OG KONTEKST

I dette kapitel opridser vi 1) fremtrædende tendenser vedrørende målgruppen af unge udsat for æresrelaterede konflikter og negativ kontrol og 2) udvalgte indsatser, der kan bidrage til en bredere forståelse af den samlede indsats over for målgruppen af unge udsat for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol.

Kapitlet skal ikke betragtes som udtømmende i forhold til målgruppens karakteristik eller indsatser med relevans for målgruppen. Der er udelukkende tale om en beskrivelse af tværgående fremtrædende pointer fra de syv gennemførte interviews og de inkluderede materialer, som kan bidrage til at rammesætte udviklingen af et dialog- og overgangsredskab.

3.1 Redskabet er målrettet unge udsat for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol

I dette afsnit beskriver vi en række tværgående iagttagelser om målgruppen af unge udsat for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol, baseret på de gennemførte interviews og de inkluderede materialer. Målgruppen for redskabet er afgrænset til unge mænd og kvinder i alderen 16-30 år, som er udsat for en æresrelateret konflikt eller negativ social kontrol, og som følge heraf har/har haft ophold på fx et krisecenter eller et andet opholdssted.

En æresrelateret konflikt defineres som oftest som en konflikt, der knytter sig til opfattelsen af, at et familiemedlem har krænket familiens ære. Hvis et ungt familiemedlem handler på en måde eller træffer nogle valg, som i familiens øjne krænker familiens ære, kan den unge som resultat heraf opleve efterfølgende at blive begrænset i sine handlinger af familien. Fx kan den unge opleve, at familien opstiller restriktioner i forhold til den unges skolegang, fritidsliv, valg af venner, kæreste mv. Der kan også være tale om isolering af den unge, indespærring, trusler, vold, en genopdragelsesrejse, tvungen forlovelse, tvungen religiøs vielse uden borgerlig gyldighed, tvangsægteskab og i værste fald drab.⁴

Definition

Æresrelaterede konflikter forstås i denne sammenhæng som konflikter, der opstår inden for nære, familiære relationer, og hvor konflikten skyldes en opfattelse af, at familiens ære er blevet krænket.

(Kilde: National Handlingsplan, 2016)

Især unge kvinder udsættes for social kontrol og æresrelaterede konflikter, men også en stor del unge mænd.

Der er tale om en heterogen målgruppe, der kan opleve en række forskellige former for problematikker, men flere undersøgelser peger på, at piger i højere grad end drenge oplever social kontrol, og at etniske minoritetspiger oplever mindre frihed på en række områder end etniske minoritetsdrenge⁵.

"Mænd er også ofre for social kontrol, fordi de tvinges til at udføre social kontrol."
(praksisekspert).

En dansk undersøgelse viser bl.a., at både piger og drenge oplever tvang, vold og overvågning. Der er desuden et mønster i, at pigerne er mere udsat for overvågning og tjek af mobil, e-mail, tasker osv., mens drengene er mere udsat for trusler om vold, fysisk vold samt mere udsat for at blive presset til at kontrollere søskende. Drengene kan således være ofre for social kontrol, både ved at familiemedlemmer udøver vold mod dem, men også ved at tvinge dem til at udøve social kontrol over andre familiemedlemmer.⁶ Derudover påpeger flere praksiseksperter, at der ses en

⁴ Regeringen 2016.

⁵ Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale forhold 2013; Rambøll 2013a; Danneskiold-Samsøe et al 2011; Als Research 2011.

⁶ Als Research 2011.

stigende andel af homoseksuelle mænd og kvinder, som udsættes for særligt grove tilfælde af social kontrol og vold.

Afvigelser fra kulturelle normer er typisk katalysator for konflikt

Æresrelaterede konflikter er ikke specifikt knyttet til en bestemt religion, men har derimod rødder i patriarkalske og kollektivistiske traditioner⁷. Dog har langt størstedelen af de unge i æresrelaterede konflikter i Danmark en etnisk minoritetsbaggrund, og praksiseksperter nævner, at hovedparten af de unge typisk stammer fra Nordafrika, Sydasien og Mellemøsten.⁸ Mange voldsudsatte kvinder med mellemøstlig baggrund fortæller om en såkaldt 'ærestankegang', der hersker i både opvækstmiljøer samt i nuværende etniske minoritetsmiljøer. Volden bliver et redskab, hvormed en konform og velanset moralsk orden opretholdes, der i særlig grad har fokus på kvinders ærbarhed. Der er flere restriktioner overfor unge med muslimsk baggrund, når det kommer til områder som sex, kærester, seksuel frihed, ligestilling, religion, fester og alkohol. Der er dog ingen sammenhæng mellem muslimsk baggrund og oplevelsen af egen indflydelse på valg af ægtefælle, ej heller for frihed i forhold til at vælge uddannelse og deltagelse i fritidsaktiviteter.⁹

De æresrelaterede konflikter opstår ofte som udtryk for familiens frygt for, at 1) den unge mand/kvinde "bliver for dansk", selvstændig og glemmer sin kultur og religion eller 2) den unge mand/kvinde ikke vil gifte sig med den, forældrene har udvalgt, eller påbegynder en kæresterrelation til én, som forældrene ikke billiger.¹⁰

De unge er typisk psykisk sårbare som resultat af konflikten

Datakilderne giver et billede af, at mange af de unge er yderst sårbare og oplever at være psykisk påvirkede og nedbrudte med behov for psykologhjælp, fx ved indskrivning på et krisecenter. Praksiseksperter påpeger i den forbindelse, at alle de unge kvinder, de møder, har været udsat for psykisk vold, og at følgerne heraf er, at flere kvinder har psykiske vanskeligheder og får stillet psykiatriske diagnoser, når de indskrives på krisecentre.

Dog fremhæver flere praksiseksperter også, at der er tale om en yderst bred målgruppe. Der er stor forskel på de unges psykiske helbred, hvor hurtigt de opsøger hjælp, og hvor hurtigt de kan finde fodfæste igen i tilværelsen efter ophold på et krisecenter. Det kan være unge kvinder, der aldrig har prøvet at klare sig selv på egen hånd og derfor skal have støtte til mange basale hverdagsopgaver, og derfor kan de være særdeles sårbare mentalt. Der kan dog også være tale om unge kvinder, som har truffet egne valg og studerer på universitetet, hvor de har oplevet en vis frihed, og derfor er stærkere mentalt. Denne gruppe er ikke kendt af kommunen, og praksiseksperterne fortæller, at de sjældnere ser denne gruppe, da de oftest først selv vil forsøge at håndtere deres situation og finde strategier til at håndtere konflikten. Samtidigt påpeger praksiseksperterne, at denne gruppe oftest oplever en højere grad af frihed, da de i forbindelse med deres uddannelse ikke kontrolleres i lige så høj grad som den gruppe unge, der ikke tager uddannelse, og de kan derfor være længere tid om at opsøge hjælp.

*"Men på mange måder er de jo alle bundstærke, fordi de forlader deres familie, hvilket er et kæmpe tab for dem."
(praksisekspert).*

Målgruppen kommer ofte fra ressourcetsvage familier, men også ressourcetsvage familier

Forældrene til unge udsat for æresrelaterede konflikter kommer ofte fra socialt belastede familier, men hertil bør fremhæves, at etniske minoritetsfamilier (hvori konflikterne typisk forekommer) statistisk set er mere ressourcetsvage end etnisk danske familier.¹¹ En dansk undersøgelse viser dog, at etniske minoritetsunge, hvor begge forældre eller kun mor er i

⁷ Etnisk ung 2014.

⁸ Her er ikke tale om dokumenteret data, men om erfaringsbaserede udsagn fra praksiseksperterne.

⁹ Rambøll, 2013a; Danneskiold-Samsøe et al. 2011; Als Research 2011.

¹⁰ Rambøll 2013a; Servicestyrelsen 2009.

¹¹ Servicestyrelsen 2009.

beskæftigelse, er mindre socialt kontrollerede på en række områder, end unge, hvor ingen forældre eller kun far er i beskæftigelse. Det er især ved den unges oplevede frihed ift. sex, ligestilling, kærester, valg af ægtefælle, religions betydning i hverdagen, at der ses en større følelse af frihed, når enten begge forældre eller kun mor er i beskæftigelse.¹² Praksiseksperter nævner, at unge fra ressourcetsvage familier oplever flere udfordringer end unge fra ressourcestærke familier, når de skal etablere sig uden for familien.

For at opsummere, er der tale om en heterogen målgruppe, der kommer fra forskelligartede familier og socioøkonomiske vilkår. Det er derfor vigtigt, at dialog- og overgangsredskabet kan rumme den samlede målgruppe og tale til målgruppens egen drivkraft og lyst til at komme videre i livet. Redskabet kan således indeholde mange forskellige informationer og dimensioner, som på et givent tidspunkt vil være relevant for nogle unge, men irrelevant for andre. I forbindelse med udviklingsfasen af redskabet *kan* der derfor blive tale om en yderligere indsnævring af målgruppen for redskabet.

3.2 Redskabet skal anvendes som del af en samlet indsats

I dette afsnit beskriver vi udvalgte indsatser, der kan fungere som inspiration for den samlede indsats, som dialog- og overgangsredskabet skal indgå som en del af.¹³ Indsatsen, som Styrelsen har iværksat, er et pilotprojekt, der skal udvikle og afprøve metoder, som styrker de unges forløb og overgang til en selvstændig tilværelse efter at have været udsat for æresrelaterede konflikter.

Som skitseret i indledningen ønsker Styrelsen at udvikle og afprøve en model for en koordinerende og netværksskabende overgangsindsats for unge udsat for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Arbejdet med unge udsat for æresrelaterede konflikter kan typisk inddrages i tre faser; den præventive fase, den akutte fase og den opfølgende og genopbyggende fase.¹⁴ Ifølge opdraget skal redskabet anvendes af den unge som en hjælp til at strukturere og overskueliggøre eget forløb i overgangen fra ophold på krisecenter/døgninstitution mv. til etablering af en selvstændig tilværelse. Dvs. det skal introduceres for den unge, der har ophold på et krisecenter/døgninstitution eller andet opholdssted, og som sættes i kontakt med de lokale ressourcpersoner. Redskabet skal være *den unges* redskab, dvs. at den unge skal være den primære 'bærer' og bruger af det, og redskabet er altså først og fremmest til for den unges overblik skyld.

Redskabet er tiltænkt en understøttende funktion for dialog mellem den unge og fagpersoner på tværs af ophold på evt. krisecenter i den akutte fase og etablering af en selvstændig tilværelse i den opfølgende/genopbyggende fase i den unges forløb. Det skal således både kunne anvendes ved den indledende dialog mellem den unge og en fagperson ved indskrivning på et krisecenter og også ved samtaler med fagprofessionelle under hele den unges sagsforløb.

Figur 3-1: Dialog- og overgangsredskabets anvendelseskontekst

¹² Als Research 2011.

¹³ Styrelsen har igangsat et initiativ, som via en ansøgningspulje har til hensigt at afprøve en koordinerende indsats i civilsamfundsregi i forhold til både forebyggende, opfølgende og netværksskabende tiltag for unge foranlediget af én lokal ressourcperson på området for æresrelaterede konflikter (jf. Styrelsen 2016).

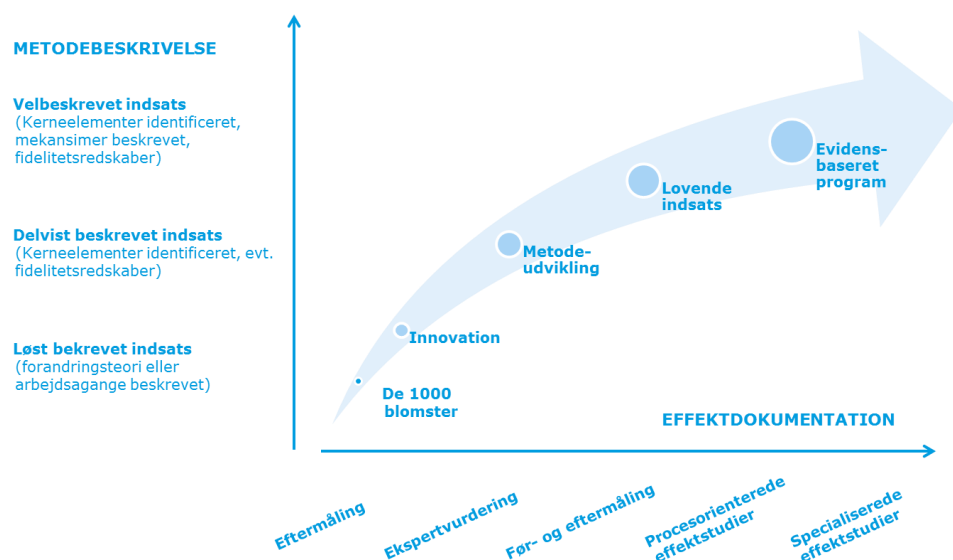
¹⁴ Etnisk Ung, 2014.

I figur 3-1 har vi skildret, hvordan dialog- og overgangsredskabet skal indgå som del af den større indsats over for den unge og understøtte den unges dialog med de involverede fagpersoner undervejs i forløbet.

I forbindelse med vidensafdækningen har vi i alt identificeret otte indsats, der kan være relevante at se nærmere på i forbindelse med udviklingen af den samlede indsats over for målgruppen. For hver indsats beskriver vi formål, målgruppe og indhold. Herefter har vi, så vidt muligt, udledt indsatsernes såkaldte *kerneelementer*. Kerneelementer er de elementer, som er afgørende for, at indsatsen virker. Det vil sige de funktioner og principper samt de dertilhørende aktiviteter, som er afgørende for, at indsatsen har den ønskede virkning. Kerneelementerne i en indsats vil derfor være de elementer og principper, som skal overføres, hvis indsatsen skal udvikles eller afprøves i en anden kontekst, fx over for målgruppen af unge, der har været udsat for æresrelaterede konflikter.

Afslutningsvist beskriver vi indsatsens relevans for denne afdækning ved at kvalificere kerneelementernes potentiale. For nogle indsats vil der være tale om potentielle kerneelementer, hvis indsatsens virkning ikke er dokumenteret, hvorimod det for andre indsats vil være reelle kerneelementer, hvis disse er velbeskrevet og dokumenteret virkningsfulde. Et begreb for dette er indsatsens såkaldte *"modenhed"*. En indsats kan siges at blive mere moden, jo mere velbeskrevet og veldokumenteret den er. Det betyder, at man med fordel kan lade sig inspirere af de modne indsats, da de både omfatter beskrivelser af, hvordan indsatsen udføres, men også fordi vi gennem dokumentationen ved, at indsatsen har effekt for den målgruppe, som indsatsen afprøves overfor. Derfor kan den med stor sandsynlighed have effekt for andre lignende målgrupper. I vores vurdering af indsatsens modenhed har vi taget udgangspunkt i nedenstående model.

Figur 3-2: Indsatsers modenhed

Modellen viser forskellige grader af indsatsmodenhed. Ud ad x-aksen fremgår de forskellige grader af, hvor veldokumenteret indsatsens resultater er i forhold til metodedesignt, og y-aksen viser indsatsens modenhed i forhold til, hvor velbeskrevet indsatsen er, dvs. i hvor høj grad indholdet i indsatsen (fx kerneelementerne) er beskrevet, så dem, der skal udføre indsatsen i praksis, ved, hvordan de gør dette. Det højeste niveau er derfor evidensbaserede programmer, hvor indsatsens kerneelementer er identificeret, beskrevet samt påvist at have positive resultater via specialiserede effektstudier (fx gennem kontrolgruppeforsøg).

De otte indsatser, som vi har identificeret i nærværende afdækning, spænder bredt fra evidensbaserede indsatser til mere løst formulerede indsatser, der endnu ikke er dokumenteret. Nedenfor giver vi et kort oprids af hver indsats, hvorefter vi udfolder kerneelementer på tværs af indsatserne.

Critical Time Intervention (CTI) er en case management- og bostøttemetode til borgere, som har behov for støtte i en kritisk overgangsfase (fx ved hjemløshed, efter ophold på krisecenter, ved ønske om at forlade prostitution eller ved udskrivning fra psykiatrisk indlæggelse)¹⁵. CTI-medarbejderen har en central rolle som støtteperson for borgeren og som

koordinator, der etablerer kontakt til tilbud og netværk i et tidsafgrænset forløb på ni måneder. CTI er relevant som inspiration til et strukturerende forløb omkring en ung i en kritisk overgangsfase. Pt. afprøves CTI i en dansk kontekst bl.a. over for hhv. unge i hjemløshed og kvinder på krisecentre, hvilket indikerer, at metoden kan være relevant for målgruppen af unge, der har været udsat for æresrelaterede konflikter. I forhold til modenhed er CTI et evidensbaseret program fra hjemløshedsområdet, men er ikke afprøvet specifikt over for unge, der har været udsat for æresrelaterede konflikter. Metoden afprøves pt. i en dansk kontekst over for lignende målgrupper (unge i hjemløshed og kvinder på krisecentre), og metoden er således velbeskrevet.

Kerneelementer i CTI

- Recovery-orienteret
- Individuelt tilrettelagt
- Målrettet fokus på særlige områder udvalgt af borgeren
- Koordinerende case manager med lavt case load og uddannelse i CTI
- Faseopdelt og tidsafgrænset (ni måneder).

Samarbejdsmodellen er udviklet til at sikre et tværgående samarbejde og koordinering af indsatser omkring anbragte og tidligere anbragte unge i alderen 15-23 år ved overgangen fra barn til voksen¹⁶. Formålet er at skabe en klar ansvarsfordeling samt at give en mere målrettet indsats med henblik på at sikre, at flere unge kommer i uddannelse og beskæftigelse. Der opstilles fælles mål på

tværs af forvaltninger, den unges netværk og den unge selv omkring den unges uddannelse og beskæftigelse, og Samarbejdsmodellen støtter de involverede fagpersoner på tværs af forvaltninger i at koordinere mål og indsatser i et struktureret forløb sammen med den unge. Samarbejdsmodellen er relevant, fordi metoden kan give inspiration til, hvordan det tværgående og koordinerende arbejde omkring en ung, der er i en kritisk overgang, kan tilrettelægges. Der hører en række konkrete redskaber til Samarbejdsmodellen, som beskrives nærmere i kapitel 4. Samarbejdsmodellen kan betegnes som lovende praksis, idet modellen er velbeskrevet og velafprøvet over for udsatte unge. Tidligere udviklingsprojekter med tilhørende evaluering indikerer, at modellen er gavnlig for de fagprofessionelles koordinering af den unges forløb. Modellen er ikke afprøvet specifikt over for unge, der har været udsat for æresrelaterede konflikter.

Kerneelementer i samarbejdsmodellen

- Ansvarlig, tværgående koordinator
- Tværfagligt team om den enkelte unge
- Fastlagte tværfaglige møder, hvor den unge deltager
- Forpligtende aftaler om mål og handling
- "Den unges voksen"
- Dokumentation af resultater
- Tværgående ledergruppe.

Voksenudredningsmetoden er en metode til sagsbehandling og udredning på handicap- og udsatte voksenområdet, som har til formål at forbedre den faglige og lovgivningsmæssige kvalitet i

Kerneelementer i VUM-udredningsmodellen

- Afdækning af borgers behov
- Sammenhængende og systematisk forløb
- Forpligtende aftaler om mål og handling
- Tilbud om målrettet og helhedsorienteret indsats

¹⁵ Socialstyrelsen 2016d.

¹⁶ Socialstyrelsen 2016a.

sagsbehandlingen – med udgangspunkt i den enkelte borger. Ligesom i Samarbejdsmodellen er det overordnede sigte med metoden at skabe grundlaget for en sammenhængende og helhedsorienteret indsats med borgeren i centrum. Metoden indeholder en systematisk udredning af borgerens behov og har fokus på at tilrettelægge en lovmedholdelig og effektiv sagsbehandlingsproces.¹⁷ Metoden er målrettet sagsbehandlerne, der arbejder med borgere på handicap – og udsatte voksenområdet, hvorfor der således ikke er et specifikt fokus på unge udsat for æresrelaterede konflikter og dennes direkte inddragelse. Vi har derfor søgt at udlede kerneelementer, der vurderes relevante for denne målgruppe, såvel som redskaber, der kan være relevante at lade sig inspirere af i forbindelse med dialog – og overgangsredskabet.

Connect – Ungdommens Røde Kors mentorforløb

har til formål at hjælpe unge minoritetskvinder mellem 18 og 30 år, som har brudt helt eller delvist med deres familie og som har behov for hjælp til at etablere et selvstændigt og selvvalgt voksenliv¹⁸. Connect er et mentorprojekt, hvor den enkelte unge kvinde bliver tilknyttet to frivillige mentorer. De frivillige er selv unge kvinder og har personlig erfaring med at flytte hjemmefra, starte uddannelse og finde sig til rette et nyt sted. Mentorerne har gennemgået uddannelse hos Ungdommens Røde Kors og modtager løbende supervision og efteruddannelse, der rustar dem til at give den bedst mulige vejledning og støtte til kvinderne. Connect er relevant for metodeudviklingen, fordi det er en frivillig indsats, som retter sig direkte mod at skabe netværk og sociale relationer til jævnaldrene unge kvinder, som har været udsat for æresrelaterede konflikter. I forhold til modenhed kan Connect betegnes som metodeudvikling evt. på vej mod lovende praksis, idet indsatsen pt. bliver evalueret med ekstern evaluator, og resultaterne foreligger juli 2017¹⁹. Det har ikke været muligt at finde en metodebeskrivelse, men det må forventes, at indsatsen er delvist beskrevet i forbindelse med evalueringen.

Kerneelementer i Connect

- Mentorerne er ikke fagprofessionelle men har gennemgået uddannelse og modtager supervision
- To mentorer skiftes til at mødes med kvinden 1-3 timer om ugen
- Aktiviteter og møder foregår i den unges tempo
- Personlig kontakt med en jævnaldrende kvinde
- Hjælp til praktiske ting
- En tryk og fortrolig relation.

Metodestød for samverkan er en håndbog til at understøtte gode samarbejdsrutiner mellem virksomheder, kommuner, organisationer og andre samarbejdspartnere, der arbejder med unge, som har været udsat for æresrelaterede konflikter. Håndbogen er relevant, fordi den er udviklet specifikt med henblik på at understøtte samarbejde mellem aktører, der arbejder med unge, som har været udsat for æresrelaterede konflikter. Det har ikke været muligt at finde eventuelle evalueringer eller andre indikationer på, om håndbogens principper er virksomme i praksis, men håndbogen kan fx være relevant som inspiration i udviklingen af et redskab, der skal understøtte koordineringen omkring denne specifikke målgruppe.

Kerneelementer i Metodestød for samverkan

- Koordinering med den unge i fokus
- Individuelt tilpasset
- Faste samarbejdsaftaler og rutiner.

Etnisk Ungs konfliktmægling for familier med æresrelaterede konflikter

har til formål at skabe dialog mellem den unge og de familiemedlemmer, der er involveret i konflikten. Der er ofte ubalance i magtforholdet i familier med minoritetsbaggrund, som gør, at den unge

Kerneelementer i Etnisk Ungs konfliktmægling

- Konflikttrappen
- Empowerment af den unge og familien
- Neutral mægler, der ikke tager parti
- Tavshedspligt
- Støtte parterne i at finde realistiske løsningsmuligheder
- Sikre, at begge parter er enige i, hvad forslagene indebærer og at misforståelser ikke opstår
- Hvis muligt afslutte samtalen med en aftale begge parter er enige i.

¹⁷ Social – og Indenrigsministeriet, 2013

¹⁸ Ungdommens Røde Kors.

¹⁹ Als Research.

har svært ved at tale direkte med familien om konflikterne. Målet med mæglingen er, ud over at øge den unges sikkerhed, også at give mulighed for, at parterne finder en tilfredsstillende udgang for alle. Indsatsen er relevant, fordi konfliktmægling har potentiale til at understøtte en proces, som kan hjælpe den unge med at bygge bro til familien, så den unge kan leve i sikkerhed. I forhold til indsatsens modenhed har Etnisk Ung siden 2002 tilbudt konfliktmægling for unge, der har været udsat for æresrelaterede konflikter, og har udarbejdet en håndbog, der beskriver indsatsen. Resultaterne af konfliktmægling er endnu ikke dokumenterede, men der gennemføres pt. en evaluering af Etnisk Ungs arbejde med æresrelaterede konflikter, som afsluttes i 2017²⁰. Konfliktmægling kan derfor placeres mellem metodeudvikling og lovende praksis.

Metodehåndbog for henvendelser fra truede kvinder, mænd og par med anden etnisk herkomst end dansk

klæder kommunale fagprofessionelle på til at varetage unges, udsat for æresrelaterede konflikter, forløb bedre²¹. Dette ved at understøtte større viden om den unges situation, så metoder vælges og målrettes de enkelte unge. Metodehåndbogen beskriver de faser, som en fagperson arbejder med den unge i, med udgangspunkt i den kommunale varetagelse af den unges forløb. Herunder de redskaber, man kan trække på undervejs. Håndbogen er relevant, fordi den giver viden om faserne og arbejdsgangen i unges forløb fra et kommunalt perspektiv, herunder hvordan den unges situation afdækkes og hvordan der kan iværksættes foranstaltninger ved behov. Håndbogen er fra 2007 (10 år gammel), og referencer til lovgrundlaget er derfor ikke nødvendigvis korrekte på nuværende tidspunkt. Men tilgangen og overvejelserne i håndbogen kan danne inspiration for en indsats, der involverer kommunale fagpersoner, som er i kontakt med unge, som potentielt kan være i målgruppen.

Kerneelementer i Metodehåndbog

- Den unges behov i fokus
- Nysgerrig og anerkendende tilgang til den unge og familien
- Helhedsorienteret indsats.

Grynings indsats mod æresrelateret vold og undertrykkelse

er en svensk indsats, der er tilknyttet Enheden for indsatser mod æresrelateret vold og undertrykkelse²² i organisationen Gryning Vård. Indsatsen rummer flere dele; beskyttelsesudredninger, beskyttet bolig, råd og støtte mv. Indsatsen handler om, at borgere udsat for æresrelateret vold og/eller konflikt bliver tilknyttet en såkaldt "beskyttelsespædagog" (skyddshandläggare), som afdækker og vurderer borgers situation og behov, yder individuel støtte, beskyttelse og omsorg og hjælper borgeren fra brud med familien til fx. et krisecenter, en udslningsbolig og efterfølgende reetablering.²³

Kerneelementer i Grynings indsats mod æresrelateret vold og undertrykkelse

- En fast støtte og koordinator
- Sammenhængende indsats
- Løbende sikkerhedsvurderinger

3.3 Tværgående kerneelementer

For hver indsats har vi udledt de kerneelementer, som vurderes centrale, og som er præsenteret i boksene i afsnittet ovenfor. På tværs af indsatser ses en række ligheder i kerneelementerne. Vi har således beskrevet de tværgående tendenser i kerneelementerne, som kan være relevante i udviklingen af den indsats, som selve dialog- og overgangsredskabet skal indgå som del af. Der er således ikke tale om elementer, der direkte knytter sig til indhold i redskabet, men rettere elementer, der kan inspirere den overordnede indsats over for målgruppen, som redskabet skal implementeres i.

²⁰ LG Insight.

²¹ Socialforvaltningen Københavns Kommune et al. 2007.

²² Enheten för insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck, EHRV

²³ Grynind Vård, 2017

Inddragelse og empowerment af den unge. På tværs af de ovenstående indsatser gælder det, at den unge skal inddrages, så indsatsen forløber i overensstemmelse med den unges ønsker og behov. Det gælder for CTI og Samarbejdsmodellen, at der arbejdes med udgangspunkt i de mål og ønsker, som er vigtigst for den unge, og det gælder for Connect, at mentorforløbet tilrettelægges, så møder og aktiviteter foregår i den unges tempo. I Etnisk Ungs konfliktmægling arbejder de ud fra begrebet empowerment både i forhold til den unge og familien. Empowerment betyder, at den unge inddrages i processen og udviklingen af sit eget liv for derved at sikre og fastholde den unges ansvar for sit eget forløb og understøtte, at forløbet bygger på den unges ressourcer. Det er derfor centralt, at et metodekoncept for et dialog- og overgangsredskab for unge udsat for æresrelaterede konflikter understøtter, at forløbet tager udgangspunkt i, hvor den unge er, og hvad der er vigtigt for den unge at arbejde med. Dette er vigtigt, fordi der kan være store forskelle på disse unge, fx i forhold til hvor psykisk sårbare de er, hvor meget eller lidt erfaring de har med at klare sig selv, og hvad de magter i overgangen fra krisecenter til egen bolig.

Samarbejde på tværs. Flere af de beskrevne indsatser har det som sit særskilte fokus at sikre samarbejde på tværs af fagligheder, sektorer og organisationer. Håndbogen *Metodstöd for samverkan* beskriver, hvordan samarbejdet mellem organisationer, der arbejder med denne specifikke målgruppe, kan vurderes og styrkes. Fx ved at udarbejde faste samarbejdsaftaler og rutiner. Samarbejdsmodellen er specifikt udviklet til at sikre dette samarbejde omkring den enkelte unge. Kerneelementerne i modellen indebærer bl.a., at der nedsættes et tværfagligt team bestående af de relevante fagpersoner, som er omkring den unge (og som den unge ønsker at have i teamet), der holder faste tværfaglige møder i teamet med den unge i centrum. Samtidig skal der nedsættes en tværgående ledergruppe bestående af ledere fra de forvaltninger, sektorer og afdelinger, der indgår i samarbejdet, som sikrer, at de nødvendige ressourcer prioriteres og understøtter det tværfaglige samarbejde, der skal hjælpe den unge. Dette er særligt relevant for unge, der har været udsat for æresrelaterede konflikter, når den unge skal hjælpes i overgangen fra krisecenter til fx egen bolig, hvor der vil være behov for at samarbejde både på tværs af krisecenter og kommune samt evt. på tværs af kommunale forvaltninger (fx mellem socialområdet og beskæftigelsesområdet). Det er derfor oplagt, at redskabet, som udvikles, understøtter behovet for samarbejde på tværs af fagligheder, forvaltninger og organisationer.

Tværgående koordinator. Et kernelement, som går igen i forlængelse af ovenstående, er at have en koordinator, der følger den unge, koordinerer den unges forløb og sørger for at hjælpe den unge i kontakten fx til de forskellige aktører, der er en del af forløbet. Dette er den centrale funktion i CTI-metoden, og der skal i Samarbejdsmodellen også udpeges en koordinator for samarbejdsforløbet omkring den unge. Kerneelementet er generelt relevant for målgrupper, der oplever, at mange aktører er inde over deres forløb, hvilket skaber et behov for at have én person, der er ansvarlig for at koordinere forløbet og de forskellige aktører. I Connect-mentorforløbet kan mentoren hjælpe den unge med praktiske ting og fx med at tage kontakt til relevante offentlige instanser, uddannelsesinstitutioner eller lignende, og denne indsats indeholder således også et element af tværgående koordinering kombineret med en vedvarende personlig kontakt. En frivillig mentor kan selvfølgelig ikke udgøre samme type koordinerende funktion og støtte som en professionel case manager/koordinator, men kan evt. overtage denne funktion senere i den unges forløb, når behovet for støtte og tværgående koordinering omkring den unge, der har været udsat for æresrelaterede konflikter, er mindsket.

Aftaler og opfølgning på mål. I de beskrevne indsatser gælder det for flere, at der skal opstilles mål, laves klare aftaler og følges op på disse – både med den unge og med fagpersonerne omkring. Dette gælder både i CTI-metoden, i Samarbejdsmodellen og det beskrives i *Metodehåndbog – For henvendelser fra truede kvinder, mænd og par med anden etnisk herkomst end dansk*. Dette kerneelement er centralt for at sikre strukturen og fremdriften i den unges forløb. Endvidere sikrer aftaler og opfølgning på mål, at den unge bliver opmærksom

på sin egen fremgang, også selvom det sker med små skridt. Dette kerneelement hænger derfor også tæt sammen med kerneelementet *Inddragelse og empowerment af den unge*, da målene skal opstilles med udgangspunkt i den unges ønsker og behov og de aftaler, som indgås, skal understøtte disse mål. Dette er for at sikre, at den unge oplever ejerskab over sit forløb og at forløbet udformes til gavn for den unge.

Netværk. I indsatserne kan den unges sociale netværk være et kerneelement. I Samarbejdsmodellen gælder det, at den unges netværk så vidt muligt skal inddrages i indsatsen, hvis den unge måtte ønske dette. For unge, som har været udsat for æresrelaterede konflikter, kan dette være vanskeligt og direkte problematisk, da det netop er i den unges sociale netværk, at problematikken findes. LOKK's konfliktmægling i familier med æresrelaterede konflikter indebærer, at den unges relation til familien og det sociale netværk forsøges genetableret, i det mindste så den unge kan leve i sikkerhed. Connects mentorforløb derimod indebærer, at der etableres nye sociale relationer for den unge, som gennem de frivillige mentorer får mulighed for at danne nye personlige og trygge relationer. Det er helt centralt, at der etableres et netværk om den unge, som har været udsat for æresrelaterede konflikt, som går ud over det fagprofessionelle netværk.

I indeværende kapitel har vi beskrevet de identificerede indsatser, der kan være relevante at lade sig inspirere af i udviklingen af et metodekoncept til unge, der har været udsat for æresrelaterede konflikter. Vi har identificeret fem kerneelementer, som går på tværs af indsatserne og som derfor er særligt relevante at lade sig inspirere af. I det følgende uddyber vi målgruppens behov og beskriver de redskaber, vi har identificeret i vidensafdækningen, som kan være relevante at trække på i udviklingen af et strukturerende dialog- og overgangsredskab.

4. UDVIKLING AF ET DIALOG – OG OVERGANGSREDSKAB

I dette kapitel går vi i dybden med det dialog- og overgangsredskab, som skal udvikles. Herunder opridser vi både målgruppens behov til redskabet, ifølge de inkluderede datakilder, og vi beskriver de redskaber, der kan være relevante at trække på i udviklingen af redskabet.

Vi har inkluderet og beskrevet redskaberne, hvis de:

- Understøtter arbejdet med socialt udsatte unge (og kritiske overgange)
- Er specifikt målrettet unge udsat for æresrelaterede konflikter
- Fremhæves positivt af vores praksiseksperter eller i de inkluderede materialer.

Nedenfor fremgår den samlede liste af de 26 inkluderede redskaber. Alle redskaberne er desuden udførligt beskrevet i bilag 1.

Tabel 4-1: Beskrivelse af redskaberne

Redskab	Kort beskrivelse
Kort Fortalt	Kort Fortalt er en guide til unge, der har været anbragt uden for hjemmet. Håndbogen indeholder viden om forhold, der gør sig gældende for unge, der for første gang skal bo for sig selv. Bogen giver gode råd og vejledning om fx jobsøgning, sundhed, praktiske gøremål samt rettigheder og forpligtelser. Bogen henvender sig direkte til de unge, og vejledningen er formuleret kort og præcist i en form, der skal skabe overblik og struktur. Materialet skal desuden kunne bruges i fag- eller kontaktpersonens dialog med den unge.
MÆRK	MÆRK er en app udviklet af Socialministeriet og indeholder viden om æresrelaterede problemstillinger og konflikter, rådgivning, rettigheder, støttemuligheder, tilbud, bosteder, forebyggelse, inddragelse af politiet, handlemuligheder, kurser for fagpersonale, udarbejdelse af risikovurderinger samt spørgsmål og svar. På app'en er der mulighed for at vælge, om brugeren er en ung eller en fagperson. App'en har en række sikkerhedsfunktioner fx en 'panikknap' og kontaklinformationer til hjælp.
Bo Selv	Bo Selv-app'en er en samling af links, sociale medier, andre apps og gode råd, så et ungt menneske hurtigt og nemt kan finde flere informationer og få hjælp, når de flytter hjemmefra. De unge kan blandt andet læse om, hvordan man søger SU, boligstøtte og job, samt hvordan man lægger et budget, holder huset rent og passer på sig selv.
Våld och kontroll i hederns namn. En manual	Manualen skal hjælpe til at tegne et helhedsbillede af den unges situation, som i sidste ende skal føre til en vurdering af, hvilke foranstaltninger der bør træffes for at støtte den unge i at finde en vej væk fra vold og undertrykkelse. Manualen indeholder blandt andet en oversigt over konkrete spørgsmål, som fagfolk kan stille den unge ift. sundhed samt oplevelser af forskellige former for vold og social kontrol. Derudover indeholder manualen en livslinje for den unge, et netværkskort, værktøjet Patriark, en trussels- og risikolinje samt forslag til indsatser.
Patriark	Patriark er en tjekliste udviklet af Henrik Belfrage, som kan anvendes som hjælpemiddel ved vurdering af æresrelateret vold. Tjeklisten skal ses som et supplement til eksisterende metoder, og den er primært tænkt som et redskab for politiet og fagpersoner, og udfyldes på baggrund af samtaler med både den voldudsatte samt voldsudøver.
Feedback Informed Treatment (FIT)	FIT er primært målrettet børn i alderen 6-12 år og dels unge/voksne. FIT består af to skemaer, som udfyldes ved hvert møde mellem fagperson og borger. Det ene skema måler borgerens progression undervejs i indsatsen, mens det andet skema handler om relationen mellem behandler og barnet/den unge. Skemaerne skal således følge borgerens udvikling samtidigt med den løbende evaluering - og tilpasning undervejs.
Forandringskompasset	Forandringskompasset anvendes i Københavns Kommune og er et vurderingsredskab til at måle forskellige borgergruppers udvikling på en række dimensioner. Redskabet kan både anvendes i dialog med borgeren samt udfyldes på baggrund af dialogen. De 10 dimensioner omhandler blandt andet, hvorvidt borgeren kan følge en struktur, borgerens selvstændighed, sociale liv, sundhed, mobilitet og beskæftigelse.
Samtaletræet	Hos RED Safehouse anvender man bl.a. samtaletræet. Her spørger fagpersonen blandt andet ind til bedrifter, som den unge er stolt af eller glad for, færdigheder, personen har og bruger til at håndtere udfordringer, betydningsfulde mennesker, retninger, personen har eller ønsker med sit liv, værdier og principper, som guider personen, signifikante begivenheder samt problemer og udfordringer i hverdagen. Redskabet bidrager bl.a. til, at den unge får indsigt i egne ressourcer og styrker.
Kompetencehjulet	Kompetencehjulet er et redskab i tilværelsespsykologien. Redskabet bruges til at støtte den unge i at sætte ord på sine tilværelsesopgaver (mål) og lægge en plan for vejen dertil. Kompetencehjulet hjælper med at synliggøre de nødvendige kompetencer, der skal til for at løse tilværelsesopgaverne. Den unge kan arbejde med en eller flere kompetencer ad gangen. Kompetencehjulet hjælper samtidigt den unge med at blive opmærksom på egne styrker og svagheder.
Min Rådgiver	Min Rådgiver er et udviklings- og måleredskab om unges udvikling, der har form som en app målrettet udsatte unge og en web brugerflade målrettet sagsbehandlere. Redskabet indgår som del af projektet <i>Vidensbaseret Socialrådgivning</i> , der handler om at løfte kvaliteten i socialt arbejde med udsatte unge ved at give de unge mulighed for direkte og løbende feedback til sagsbehandlere.

Redskab som indgår i VUM-udredningsmetoden	
VUM-udredningsmetoden	Udredningsmetoden har til formål at understøtte en dækkende oplysning og vurdering af den enkelte borgers situation og ansøgning, herunder borgerens problemer, ressourcer og ønsker. I forlængelse af dette skal metoden understøtte en udredning, som er tilpasset borgerens konkrete behov. I udredningen skal sagsbehandleren derfor kun afdække de temaer og registrere de oplysninger, der har relevans for den konkrete ansøgning. Det er den enkelte sagsbehandlers socialfaglige vurdering, der afgør, hvor omfattende udredningen skal være i den enkelte sag
Redskaber som del af Kartleggingspakke ved Reskap av vold i Norge	
Impact of Events Scale	Impact of Event Scale er et værktøj i <i>Kartleggingspakke ved Reskap av vold</i> i Norge. Værktøjet er målrettet børn og unge og opstiller en række udsagn, der adresserer barnets/den unges stressniveau efter traumatiske oplevelser. Det har form som et skema med udsagn, som den unge skal afkrydse på skalaer fra 0-3 (0 er aldrig, 3 er ofte). Der spørges blandt andet ind til, om den unge har talt med nogen om hændelsen, har tænkt meget på hændelsen og om den unge lider af søvnproblemer.
Rosenbergs selvfølelsesskala	Rosenbergs selvfølelsesskema er også en del af <i>Kartleggingspakke ved Reskap av vold</i> . Skemaet indeholder 10 udsagn om barnets/den unges selvfølelse, som kan vurderes på en skala fra 1-4, hvor 1 er 'helt enig' og 4 er 'helt uenig'. Udsagnene handler blandt andet om, hvorvidt barnet/den unge føler sig værdifuld og respekterer sig selv.
Sterke og svake sider (SDQ-NOR)	SDQ-NOR er en del af <i>Kartleggingspakke ved Reskap av vold</i> . Værktøjet er et afkrydsningsskema, der består af en række udsagn, som barnet/den unge skal vurdere på en skala fra 0 til 2 (stemmer, stemmer delvist, stemmer ikke). Udsagnene omhandler barnets/den unges sociale trivsel og relation til andre unge og voksne. SDQ er også oversat og anvendt i dansk kontekst.
Redskaber, som indgår i Samarbejdsmodellen	
Samtykkeerklæring	Samtykkeerklæringen er udviklet med henblik på at understøtte implementeringen af og arbejdet med Samarbejdsmodellen. Samtykkeerklæringen bruges af den unges kontaktperson til at indhente og dele oplysninger om den unge. Redskabet giver den unge eller forældrene mulighed for på et oplyst grundlag at give samtykke til, at der må udveksles oplysninger om den unge mellem de fagpersoner, som samarbejder med den unge.
Netværkskort A	Med netværkskortet kortlægger den unge, sammen med sin koordinator, de fagpersoner og personer fra det private netværk, som er relevante at inddrage i samarbejdet. Netværket skal ikke blot kortlægges, men koordinatoren og relevante fagpersoner i det tværfaglige team samt "den unges voksen" skal også aktivt opsøge og inddrage netværket, hvor det er relevant for den unges forløb.
Netværks-overblik	Redskabet indeholder en oversigt over de personer, der er kortlagt med netværkskortet. I oversigten står desuden kontaktoplysninger, og hvad den enkelte person kan hjælpe den unge med. Det er koordinatoren, som har ansvaret for, sammen med den unge, at udfylde og opdatere netværks-overblikket.
Indsatsoverblik	Redskabet indeholder et overblik over de indsatser, den unge modtager. Det er koordinatoren, som har ansvaret for, sammen med den unge, at udfylde og opdatere indsatsoverblikket. Indsatsoverblikket kan ligeledes anvendes af den unge og øvrige relevante fagpersoner, som med den unges samtykke får adgang til oplysningerne i redskabet. Indsatsoverblikket bruges i planlægningen af de tværfaglige møder med den unge og i opfølgningen på den unges forløb. Den unge kan også bruge indsatsoverblikket, når den unge er til møde med andre fagpersoner fra den unges tværfaglige team, så de får indsigt i, hvilke indsatser den unge modtager.
Mål- og aftaleskema	Redskabet indeholder et mål- og aftaleskema samt en køreplan for at nå målene. Det er koordinatoren, som har ansvaret for, sammen med den unge, at udfylde og opdatere mål- og aftaleskemaet. Mål- og aftaleskemaet kan ligeledes anvendes af den unge og øvrige relevante fagpersoner, som med den unges samtykke får adgang til oplysningerne i skemaet. Mål- og aftaleskemaet bruges i det løbende samarbejde med den unge, i dialogen med den unge på og uden for de tværfaglige møder. Mål- og aftaleskemaet er således et dynamisk værktøj, der løbende opdateres i takt med, at der formuleres nye mål eller eksisterende mål revideres.
Mødetjekliste	Hver koordinator udfylder en mødetjekliste i forbindelse med hvert afholdt tværfagligt møde med den unge. Mødetjeklisten udfyldes enten på mødet eller umiddelbart efter. Skemaet indeholder spørgsmål, der skal svares ja, nej eller ved ikke til. Til sidst i mødetjeklisten er der mulighed for at uddybe besvarelsenerne.
Redskaber, som findes under EtniskUng.dk (Den gode samtale)	
Netværkskort B	Dette netværkskort er udviklet af Etnisk Ung. Netværkskortet skal hjælpe fagpersonen med at komme i dialog med den unge om hendes eller hans netværk og lære personen bedre at kende. Netværkskortet benyttes i processen mod konfliktmægling. På netværkskortet spørges den unge ind til, hvor tæt dennes relation er til sin slægt, familie, fagpersoner, venner og naboer.
Risikovurdering	Redskabet er en del af en pjece, som Etnisk Ung har udarbejdet. Risikovurderingen skal hjælpe fagpersoner til at vurdere, hvilken indsats der er nødvendig for den unge udsat for æresrelaterede konflikter, samt vurdere den unges sikkerhed og risiko for at blive udsat for æresrelateret vold eller konflikter. I pjecen informeres fagpersonen om, hvad de kan spørge den unge om i forhold til familien, selve konflikten, samt hvilke spørgsmål de kan reflektere over i forhold til deres egen rolle.
Bekymringsbarometeret	Bekymringsbarometeret består af tre faser (grøn, gul og rød). Den grønne fase (forebyggende) er typisk den fase, hvor den unge tager kontakt til fagpersonen for første gang. Her behøver ikke være en konkret konflikt, og situationen kræver ikke yderligere handling fra fagpersonens side. Den gule fase (risiko) vil være relevant i sager, hvor den unge betror fagpersonen en potentiel truende konflikt eller en allerede eksisterende konflikt i forhold til adfærd, som familien opfatter som æreskrænkende. Her skal den unge informeres om, hvordan de skal reagere, hvis situationen eskaleres (hvis fx familien opdager en hemmelig kæreste). I den røde

	fase (akut) vil den unge henvende sig pga. en kommende eller allerede eksisterende farlig situation, som er optrappet i sådan en grad, at den unges helbred og sikkerhed er i akut fare (fx skal tvangsgiftes om et par dage). Her skal den unge oplyses om sikre opholdssteder.
Fokuscirklen	Fokuscirklen kan betragtes som en huskeliste, der afdækker den unges egne ressourcer og vanskeligheder samt de relationer og miljøer, personen færdes i. Man kan med fokuscirklen systematisere de iagttagelser og den viden, man som fagperson har til rådighed. Processen består af tre faser; indsamling af viden, opsummering af den indsamlede viden og beslutning af fokus- eller udviklingspunkter. Redskabet anvendes i dialog med den unge.
Kulturagrammet	Kulturagrammet er en model, der kan give et mere nuanceret billede af en person med minoritetsbaggrund og dennes baggrund. Modellen kan bruges som en slags spørgeguide, der kan forhindre, at man drager forhastede konklusioner baseret på fordomme. Især i komplekse familiesager er modellen god, fordi man måske kan få nye ideer til konkrete handlemuligheder.
Sikkerhedsliste til dig, der er truet	Folderen er til personer, som er på flugt fra familie eller netværk pga. vold, trusler eller tvang. Folderen indeholder blandt andet en liste over foranstaltninger, borgeren kan foretage for at øge egen sikkerhed, fx. ift. brug af telefon og internet, kontakt til venner og kæreste, adresse, udseende, post m.v. Derudover indeholder folderen information om Etnisk Ungs tilbud til unge med minoritetsbaggrund, som oplever æresrelaterede konflikter.

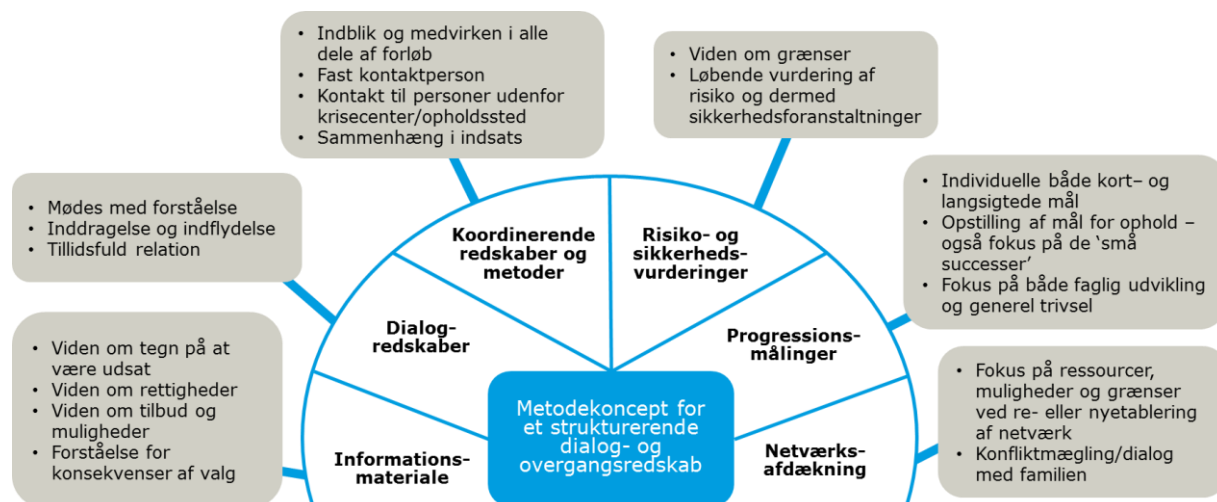
Med afsæt i både interviews og inkluderede materialer har vi udledt seks dimensioner, som har vist sig vigtige at inkludere i et strukturerende dialog- og overgangsredskab for unge udsat for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol:

- **Informationsmateriale**, der indeholder information, viden og inspiration til den unge, fx til brug ved kritiske overgange. Herunder både informationer om rettigheder, muligheder og praktiske forhold.
- **Dialogredskaber**, der danner afsæt for en god dialog mellem den unge og fagpersonen (fx ressourcepersonen i civilsamfundsregi). Herunder redskaber, der involverer begge parter og understøtter den unges ejerskab til og indblik i eget forløb.
- **Koordinerende redskaber og metoder**, der understøtter en koordinering på tværs af fx sektorer og fagpersoner og skaber overblik for den enkelte unge ift. eget forløb.
- **Risiko- og sikkerhedsvurderinger**, der bl.a. sikrer, at den unges tryghed er i fokus, men også vurderer, hvilken risiko den unge er udsat for, så de rette sikkerhedsforanstaltninger kan iværksættes.
- **Progressionsmålinger**, der understøtter en opmærksomhed på den unges løbende udvikling under et samlet forløb. Redskaberne spænder bredt; fra validerede effektmålingsværktøjer til mere simple dialogredskaber og kvalitative vurderinger.
- **Netværksafdækning**, der understøtter et helhedsorienteret fokus på den unges situation ved bl.a. at afdække den unges netværk og sociale relationer.

Ovenstående seks dimensioner danner baggrund for vores læsning af de identificerede redskaber og studier om målgruppens behov. Formålet med dette kapitel er således at beskrive hver dimension ved at koble målgruppens behov i forhold til redskabet med de eksisterende redskabers indhold.²⁴ Ved at foretage denne kobling bliver det dels muligt at identificere de eksisterende redskaber, der bedst muligt imødekommer målgruppens behov, og dels tydeligt, hvilke behov der ikke adresseres af de eksisterende redskaber.

²⁴ Vi har kategoriseret hvert redskab inden for hver dimension og vurderet vægtningen heraf. For en uddybning se bilag 1.

Figur 4-1: Målgruppens behov ift. redskabet

I ovenstående figur ses et samlet billede af målgruppens behov koblet til dimensionerne. Her er tale om de mest centrale behov, der er udledt på baggrund af de gennemførte interviews og inkluderede materialer.

4.1 Behov for viden om rettigheder, muligheder og konsekvenser

Ifølge praksiseksperterne har målgruppen af unge udsat for æresrelaterede konflikter ofte behov for viden om, hvornår en situation kan betragtes som en æresrelateret konflikt, hvilke muligheder der er for støtte, og hvordan selve støtten foregår og (ikke) involverer deres familie. Det kan både handle om at få information om konkrete støttemuligheder, men kan også handle om helt praktiske informationer om, hvordan den unge finder en bolig, styrer sin økonomi m.m., hvis han/hun vælger at bryde med familien.

Etnisk Ung har fx en hotline, som kan understøtte forebyggelse og begrænsning af æresrelaterede konflikter, da de unge kan ringe ind anonymt og få rådgivning af erfarne professionelle rådgivere. Rådgiveren kan både hjælpe den unge til at komme ud af situationen, før den forværres, samt oplyse de unge om deres rettigheder, risici og hjælpemuligheder. Derudover er udviklet en række foldere og hjemmesider målrettet fagpersoner, der arbejder med målgruppen af unge, og som dermed kan sikre, at de informerer de unge korrekt. Mange unge kvinder med etnisk minoritetsbaggrund har begrænset kendskab til krisecentre og deres funktion, hvorfor informationsmaterialer vil kunne bidrage til viden om, hvor de kan hente hjælp.²⁵ Et af de vigtigste behov er dog, at den unge oplever at have en klar forståelse for, hvilke konsekvenser det har fx at bryde med sin familie.²⁶

De identificerede redskaber

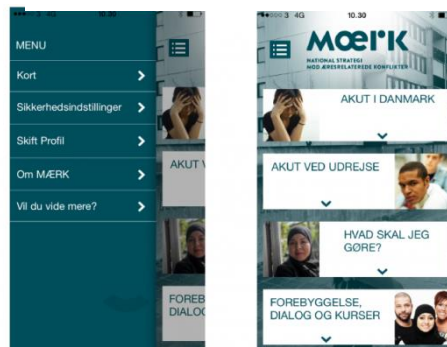
På tværs af de identificerede redskaber kan fire af dem karakteriseres inden for dimensionen *informationsmateriale*.

²⁵ Rambøll 2015B.

²⁶ Etnisk Ung 2014.

Redskaberne **Kort Fortalt** og **Bo Selv** er målrettet unge, der skal flytte hjemmefra, og de har ikke et særskilt fokus på unge udsat for æresrelaterede konflikter. Begge redskaber imødekommer dog målgruppens behov for viden om muligheder og praktiske forhold, der kan understøtte deres overgang til egen bolig. En anden app er redskabet **MÆRK**, som er målrettet målgruppen af unge udsat for æresrelaterede konflikter, og denne indeholder både informationer om tegn på at være udsat, viden om den unges rettigheder samt informationer, der understøtter den unges forståelse for konsekvenser af sine valg. Derudover indeholder app'en kontaktlysninger til hjælpeinstanser og de muligheder, den unge har for at få hjælp. Det fjerde redskab er **Sikkerhedslisten**, som er en folder – der også indgår i app'en MÆRK – målrettet personer på flugt fra familie eller netværk grundet trusler, vold eller tvang. Folderen indeholder information om de sikkerhedsforanstaltninger, den enkelte person kan foretage for at øge egen sikkerhed og de muligheder og tilbud, vedkommende kan benytte sig af.

Figur 4-2: App'en MÆRK

For at opsummere kan man sige, at især app'en MÆRK formår at adressere hovedparten af målgruppens behov og kan med fordel undersøges nærmere i udviklingen af et dialog- og overgangsredskab. MÆRK har dog karakter af at være et redskab, der primært anvendes i den indledende (typisk mere akutte) fase, hvor den unge overvejer at bryde/bryder med familien. App'en indeholder ikke praktiske informationer om bolig, økonomi og øvrige forhold, der kan være relevante for den unge efter bruddet. Her kunne man derfor lade sig inspirere af håndbogen Kort Fortalt og app'en Bo Selv.

4.2 Behov for at blive inddraget, forstået og etablere tillidsfuld relation

På tværs af datakilderne tegnes et billede af, at mange af de unge i målgruppen typisk har været udsat for social kontrol og haft begrænsede muligheder for selvbestemmelse og indflydelse på eget liv. Det er derfor vigtigt, at den pågældende unge oplever sig set, hørt og forstået, hvis vedkommende henvender sig til en fagperson, og at fagpersonen giver den unge plads til at fortælle sin historie. Ifølge praksiseksperter samt studier, der bygger på interviews med målgruppen, ønsker de unge at blive involveret i alle processer og vil gerne selv – i samråd med den/de relevante fagpersoner – træffe de nødvendige beslutninger.

Den unge er i en sårbar situation, og det er derfor vigtigt at garantere tavshedspligt, ro og trygge rammer samt at forsikre den unge om, at fagpersonen har en forståelse for situationen. Hertil understreger flere praksiseksperter, at det er vigtigt at have en 'kulturel forståelse' i en vis grad, så den unge ikke oplever at skulle forklare fagpersonen, hvilke familiemønstre og kulturelle normer den unge lever indenfor. På den måde sikres en tillidsfuld relation mellem fagpersonen og den unge. I tilfælde af en mindreårig ung skal han/hun oplyses om fagpersonens pligt til at orientere de sociale myndigheder, hvis den unges helbred og udvikling er i fare. Den unge skal opleve, at der 'spilles med åbne kort'.²⁷

De identificerede redskaber

11 af de identificerede redskaber har form som dialogredskaber, da de anvendes i dialogen mellem den unge og fagpersonen. Redskaberne formår dog på forskellig vis at adressere

²⁷ Etnisk Ung 2014

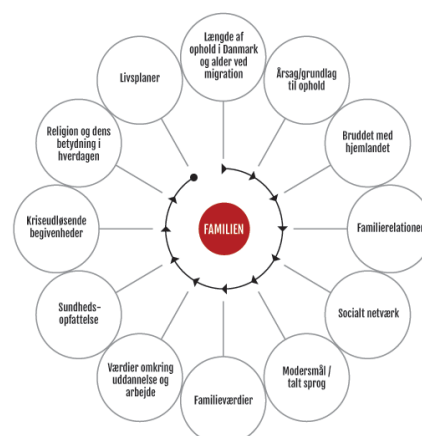
målgruppens behov, og samtidigt med at være et dialogredskab, indeholder de en anden dimension også. For at indgå under denne dimension skal redskaberne således have et udtalt fokus på dialogen mellem den unge og fagpersonen.

Ud af de 11 udvalgte redskaber under denne dimension er syv af redskaberne progressionsværktøjer, der udfyldes i dialogen mellem den unge og fagpersonen. Redskaberne **FIT, Forandringskompasset** samt **Kompetencehjulet** er alle målrettet en bredere målgruppe end de unge udsat for æresrelaterede konflikter, men kan være relevante at trække på. FIT udfyldes i dialog mellem fagperson og borger og har bl.a. fokus på at inddrage den pågældende borger (i dette tilfælde den unge) i egen udvikling samt give borgeren mulighed for at give fagpersonen feedback og løbende evaluere på relationen mellem fagperson og borger. Målgruppens behov om inddragelse og indflydelse kan således understøttes ved at trække på FIT. Forandringskompasset anvendes på forskellige måder – både i dialog med borgeren, samt på baggrund heraf. I Børne- og Ungdomsforvaltningen i Københavns Kommune anvender man en videreudvikling af forandringskompasset, som kaldes 'Kompasrosen'. Det er et visuelt redskab, der ligesom Kompetencehjulet anvendes i dialogen med unge, som således inddrages direkte i egen udvikling og de mål, der opstilles. **Min Rådgiver** er et udviklings- og måleredskab om unges udvikling, der har form som en app målrettet udsatte unge og en web brugerflade målrettet sagsbehandlere. Redskabet indgår som del af projektet *Vidensbaseret Socialrådgivning*, der handler om at løfte kvaliteten i socialt arbejde med udsatte unge ved at give de unge mulighed for direkte og løbende feedback til sagsbehandlere.

De tre redskaber **Impact of Events Scale, Rosenbergs selvfølelsskala og Sterke og svake sider (SDQ-NOR)** er også former for dialogredskaber og progressionsværktøjer, som dog er målrettet socialt udsatte børn og unge. Alle tre redskaber har karakter af et spørgeskema, som barnet/den unge selv udfylder og dernæst diskuterer med en fagperson. Her er det således den enkeltes besvarelser, der er udgangspunkt for dialogen, fremfor selve processen om at udfylde redskabet.

Tre af redskaberne under denne dimension har et særskilt fokus på målgruppen af unge udsat for æresrelaterede konflikter. Redskabet **Våld og kontroll i hederns navn (en manual)** er en manual, der indeholder en samling redskaber, som anvendes i dialog med unge i målgruppen. Redskabet har særligt fokus på at foretage en risikovurdering, men indeholder spørgsmål og metoder, som understøtter både en tillidsfuld relation mellem fagperson og den unge, samt giver den unge mulighed for at sætte ord på sine oplevelser, hvilket understøtter inddragelse og indflydelse på forløbet efterfølgende. Redskaberne **Kulturagrammet** og **Samtaletræet** understøtter også fagpersonens indblik i og forståelse af den unges situation. Hvor hensigten med førstnævnte bl.a. er at skabe en større forståelse af den unges kultur og familiære situationen (se figur 4-3), er meningen med sidstnævnte at sikre en dialog, der giver den unge indflydelse og øger den unges selvtilid ved et fokus på ressourcerne hos den unge, udover udfordringerne.

Figur 4-3: Kulturagrammet

Et enkelt redskab, **Udredningsmetoden**, der benyttes som en del af voksenudredningsmetoden, har som særskilt formål at understøtte en grundig afdækning af den enkelte borgers situation. Metoden lægger op til, at sagsbehandler afdækker borgerens problemer, ressourcer og ønsker indenfor 11 temaer, som favner et menneskes liv (sundhed, socialt liv, kommunikation, egenomsorg mv.), men det er den enkelte sagsbehandlers socialfaglige vurdering, om afdækningen af den enkelte borgers situation nødvendigvis skal omfatte alle temaer.

For at opsummere kommer de 11 redskaber på forskellig vis omkring målgruppens behov, og hovedparten af dem understøtter især inddragelse og indflydelse. Behovet om at blive mødt med forståelse og indgå en tillidsfuld relation kræver, som tidligere nævnt, også en række kompetencer inden for kulturforståelse, hvilket, ifølge flere af de interviewede praktikere, i højere grad kobles til den enkelte fagpersons kompetencer fremfor et redskab.

4.3 Behov for indblik, sammenhæng og fast kontaktperson

Ifølge praksiseksperter med tilknytning til krisecentre har målgruppen af unge udsat for æresrelaterede konflikter typisk brug for en større grad af koordinering af hans/hendes forløb i forhold til at igangsætte meningsfulde aktiviteter. Det fremhæves i interviewene, at flere af de unge risikerer at opleve brud i deres forløb, eksempelvis i form af skift i kontaktpersoner eller manglende samarbejde mellem de fagprofessionelle, som er tilknyttet den unges forløb, hvilket kan sløre den unges indblik i eget forløb og udfordre de involveredes roller og ansvar.

Flere af praksiseksperterne udtrykker, at det er vigtigt at få aktiveret fagpersoner fra kommunen, uddannelsesinstitutioner mv., så den unge allerede under opholdet præsenteres for de fagpersoner, der skal understøtte udvikling og støtte efter et ophold på krisecenter. Ifølge både den unge og praksiseksperterne er det desuden vigtigt at være tilknyttet en fast kontaktperson, der følger den unge under hele forløbet, dvs. før, under og fortrinsvist også efter ophold på et krisecenter. De unge oplever det hårdt at fortælle deres historie gentagne gange til forskellige fagpersoner, og det tager tid at etablere tillid til en fagperson, hvorfor de unge ønsker at undgå for mange skift. Den faste kontaktperson kan på mange måder agere rollemodel for den unge, der mangler en voksenstøtte efter bruddet med familien.²⁸

For mange af de unge er der et behov for, at kontaktpersonen fastholder dialogen og kontinuerligt tager kontakt til den unge og fx aftaler næste møde eller telefonsamtale, da dette kan være vanskeligt for den unge selv at gøre. Hertil fortæller de unge også, at den faste kontaktperson med fordel kan være en fagperson, der ikke arbejder fast på krisecenteret, men derimod repræsenterer den verden, som de unge skal ud og være en del af efter opholdet. På den måde etableres en sammenhæng i den unges forløb på tværs af både forskellige aktører samt på tværs af et krisecenterophold og livet i egen bolig. Den faste kontaktperson bliver et vigtigt aktiv for den unge ift. at lære, hvordan en god hverdag etableres med bæredygtig økonomi, god dialog med kommunen og opstart/fortsættelse på uddannelse eller job m.v.²⁹ Flere af de unge kan være usikre på at tage kontakt til relevante arbejdspladser, uddannelsesinstitutioner m.m. og her har de et ønske om at kunne trække på kontaktpersonen, som kan hjælpe med at tage den indledende kontakt på deres vegne, fx ved at indkalde til et koordinerende møde.³⁰

De identificerede redskaber

Fire af de identificerede redskaber adresserer dimensionen *koordinerende metoder og redskaber*.

Tre af redskaberne under denne dimension indgår i *Samarbejdsmodellen* og er målrettet unge, der er eller har været anbragt. Redskaberne skal hver især understøtte koordinering på forskellig vis, mens det sidste redskab under dimensionen indgår i *Voksenundretningsmetoden*.

²⁸ Danneskiold-Samsøe et al. 2011.

²⁹ Danneskiold-Samsøe et al. 2011;

³⁰

Et af redskaberne er **Samtykkeerklæringen**, som er et koordineringsredskab, der skal sikre et større tværfagligt samarbejde mellem involverede fagpersoner på tværs af forvaltninger og sektorer. Erklæringen underskrives af den unge, som dermed giver tilladelse til, at de involverede fagpersoner må udveksle oplysninger med hinanden for at koordinere det samlede forløb. Et andet redskab – **Indsatsoverblik** – benyttes til at koordinere indsatsen over for den unge ved at skabe overblik over de indsatser, den unge modtager. Dette redskab bruges således af både den unge, det involverede team af fagpersoner og den unges kontaktperson. Redskabet bidrager til, at alle involverede fagpersoner har kendskab til hinanden, deres egen rolle og har nem adgang til hinanden ved koordineringen. Derudover er det centralt, at fagpersonerne kender de mål, som de hver især arbejder med sammen med den unge, så målene også er koordinerede. Det sidste redskab er **Mødetjeklisten**, som også

Figur 4-4: Indsatsoverblik, Samarbejdsmodellen

Indsatser, den unge modtager					
Dato og periode	Indsats	§	Hvem (kontaktperson)	Hvad (indhold)	Hvorfor

understøtter koordinering, da det skal hjælpe koordinatoren med at komme omkring de relevante punkter og anvende redskaberne i Samarbejdsmodellen sådan, som de er tænkt. Et andet formål med mødetjeklisten er systematisk at opsamle viden om brugen af Samarbejdsmodellen, herunder redskaberne, de afholdte møder og virkningen af samarbejdet. Et af kerneelementerne i Samarbejdsmodellen (jf. afsnit 3.2) er den faste kontaktperson, som skal sikre en løbende koordinering af de involverede fagpersoner omkring den unges forløb, bl.a. ved hjælp af ovennævnte tre redskaber.

Udredningsmetoden benyttes som en del af Voksenudredningsmetoden og har til formål at sikre en grundig afdækning af den enkelte borgers situation. Udredningsmetoden fokuserer på at afdække, hvordan borgerens fysiske eller psykiske funktionsnedsættelse og/eller sociale problemer påvirker borgerens mulighed for at deltage aktivt i samfundet. Der er også indbygget et felt til oplysninger fra andre relevante aktører i borgerens liv; oplysninger fra eksempelvis borgerens læge, pårørende, behandlingstilbud eller andre relevante aktører, som har væsentlige oplysninger i borgerens sag.

For at opsummere kan man sige, at redskaberne ikke specifikt er målrettet unge udsat for æresrelaterede konflikter, men de har alle til formål at sikre koordinering og overblik via en fast kontaktperson eller via et redskab, der samler alle oplysninger om borgeren, og som også har fokus på at inddrage borgeren/den unge undervejs. De kan således også være relevante at lade sig inspirere af i udviklingen af et dialog- og overgangsredskab.

4.4 Behov for grænser, realitetstjek og løbende vurderinger

Ifølge praksiseksperter tilknyttet krisecentre for målgruppen har størstedelen af de unge typisk behov for ro og søvn de første dage på et krisecenter, da de har levet i konstant alarmberedskab. Hertil er det derfor også vigtigt, at den unge føler sig tryk i den nuværende situation, hvorfor gennemførelse af sikkerhedsvurderinger er afgørende. Sikkerhedsvurderingen skal både bidrage til at sikre de rette fysiske rammer for den unge og danne afsæt for den unges viden om egne grænser og begrænsninger ift. at bevæge sig uden for krisecenteret, anvende Facebook og/eller tage kontakt til personer fra familie eller øvrige netværk.

Risikovurderingen kan også være en hjælp til fagpersonerne ift., hvorvidt de fx skal arbejde på at nedjustere en u hensigtsmæssig høj risikofølelse hos den unge og/eller understøtte en realistisk forståelse af de risici, som den unge befinder sig i.³¹ Ifølge flere af fagpersonerne er det vigtigt at genbesøge risikovurderingen løbende og have et vedvarende fokus på den unges sikkerhed, da der hurtigt kan forekomme begivenheder, der kræver en opjustering af sikkerheden om den unge.

De identificerede redskaber

Tre af de identificerede redskaber adresserer dimensionen *risiko- og sikkerhedsvurderinger*.

De tre redskaber under denne dimension er primært målrettet fagpersoner omkring den unge, men kan være relevante at skæve til i udviklingen af det samlede dialog- og overgangsredskab.

Våld och kontroll i hederns namn (en manual), som også indgår under dimensionen *dialogredskaber*, er et risiko- og sikkerhedsvurderingsværktøj, der skal hjælpe fagpersonen med at vurdere, dels den unges situation, samt hvilke foranstaltninger der bør træffes fremadrettet for at hjælpe den unge. Som del af manualen indgår redskabet **Patriark** også. Patriark er et risiko- og sikkerhedsvurderingsredskab, der skal vurdere både voldsudsattes og voldsudøvers risiko for fremtidig vold samt bruges til at lægge en plan for foranstaltninger og risikohåndtering. Redskabet er bygget op som en række spørgsmål om sårbarhedsfaktorer hos den udsatte og risikofaktorer hos den udøvende. Redskabet er udviklet som et vurderingsredskab til bl.a. politiet, som man certificeres i at anvende. På nuværende tidspunkt er Patriark ved at blive oversat fra svensk til dansk, så det kan implementeres på tværs af landets politikredse såvel som hos krisecentre. Redskabet skal anvendes som en tjekliste, der genbesøges løbende for at vurdere den unges sikkerhed.

Etnisk Ung arbejder også med **Bekymringsbarometeret**, som skal hjælpe fagpersonen til at vurdere, hvor akut den unges situation er, samt om hvorvidt der skal iværksættes en række foranstaltninger. Bekymringsbarometeret bruges delvist i dialog med den unge og kan også bidrage til, at den unge selv bliver opmærksom på egen sikkerhed og grænseflader.

For at opsummere kan vi fremhæve en række elementer i de anvendte redskaber, der kan give inspiration til udviklingen af et dialog- og overgangsredskab for de unge. Fx spørger fagpersonen ind til en række sårbarhedsfaktorer, når Patriark anvendes, som kan omformuleres og understøtte en dialog med den unge samt bruges som et realitetstjek og refleksion over egne grænser hos den unge selv.

4.5 Behov for at arbejde med individuelle mål med fokus på små og store fremskridt

Efter en første periode med ro på krisecenteret efter ankomst, har den unge behov for at få struktureret sit forløb fra ankomst til krisecenter til etablering af en selvstændig tilværelse, for dermed at kunne tage styring over eget liv og få overblik over den nuværende og fremtidige situation. Selvom den unge har behov for ro indledningsvist, kan han/hun med fordel få iværksat et individuelt tilpasset forløb, der tager højde for den unges parathed og sårbarhed. De unge har typisk behov for at få tilrettelagt forløbet så hurtigt som muligt (om end efter en indledende ro), så deres fremtid – og vejen derhen – synliggøres.³² Det kan derfor være en fordel både at opstille kort- og langsigtede mål, og fejre den unges 'små successer' undervejs for derved at opbygge den unges selvtilid. Det er

³¹ Danneskiold-Samsøe et al. 2011; Bye et al. 2016.

³² Danneskiold-Samsøe et al. 2011, Rambøll 2013 a.

vigtigt at styrke den unges selvtilid og ansvarsfølelse under opholdet, og dermed aktivere de ressourcer, som den unge kan trække på efterfølgende.

Flere af de unge kan være i gang med en uddannelse, når de kommer på krisecenteret, og de kan have et stort ønske om at blive fastholdt i uddannelse og/eller udvikle sig rent fagligt udover psykisk. Ifølge flere af praksiseksperterne kan man med fordel bevare den unges uddannelses tilknytning for at understøtte normalitet og nemmere overgang til hverdagslivet. Herudover kan det også bidrage til etablering af sociale netværk, fx med etniske danske unge, der læser på samme uddannelse.

De identificerede redskaber

Ni af de identificerede redskaber adresserer dimensionen *progressionsmålinger*. De ni redskaber under denne dimension udfyldes alle i samspil mellem den unge og fagpersonen. Redskaberne **FIT**, **Forandringskompasset** og **Kompetencehjulet** kan alle anvendes til en bredere målgruppe end de unge, mens de øvrige fem redskaber primært er målrettet unge. Kun **Fokuscirklen** er specifikt målrettet unge udsat for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Redskaberne har til formål at måle progression på forskellige parametre.

De tre redskaber **Impact of Events Scale**, **Rosenbergs selvfølelsesskala** og **SDQ-NOR** er struktureret som en række faste spørgsmål, der skal måle henholdsvis den unges traumbearbejdning, selvfølelse, selvværd og sociale trivsel. **FIT** er også struktureret som en række spørgsmål, men spørgsmålene omhandler i højere grad selve indsatsen, som personen modtager, relationen til den enkelte behandler samt tematikker i den enkeltes liv.

De 10 dimensioner i forandringskompasset:

- Sociale kompetencer
- Følelshåndtering
- Kriminalitet og bekymrende adfærd
- Selvstændighed og egenomsorg
- Sundhed
- Relation mellem den unge og den unges forældre
- Det private netværks støtteniveau
- Fravær
- Faglig udvikling.

Forandringskompasset er centreret om udvalgte tematikker i den enkeltes liv, hvor tematikkerne for unge fx kan være familieforhold, sociale kompetencer, følelsesmæssig håndtering, skole og beskæftigelse mv. Den unge skal således i dialog med den tilknyttede fagperson score sig selv på hver tematik på en skala fra 1 til 10, hvor 10 indikerer, at den unge fx har velfungerende sociale kompetencer. Redskabet anvendes som afsæt for dialog mellem en fagperson og den unge og kan således visualisere den unges udvikling – og 'små successer' – undervejs i et forløb.

Redskabet **Mål- og aftaleskemaet** indgår som del af *Samarbejdsmodellen* og anvendes i dialogen mellem den unge og den fagperson, som er tilknyttet. Skemaet udfyldes med en række mål, som den unge definerer ud fra egne ønsker, og hertil knyttes en række delmål, aktiviteter og ansvarlige, der skal understøtte at målene nås.

Figur 4-5: Køreplan i Mål- og aftaleskemaet

Opgave	Ansvarlig
Hvad har det tværfaglige team besluttet at gøre for og sammen med den unge for at nå målene i planen?	
Hvis der er ventetid på indsats (for eksempel behandling, udredning med mere), hvem gør hvad i mellemtiden?	
Konkrete mål for den unges overgang til voksenlivet jævnfør servicelovens § 140	
Hvem er ansvarlig for opfølgning på målene og aftalerne?	
Hvem giver den unge tilbagemelding på aftalerne fra mødet? (senest 2 dage efter mødet)	
Hvem har "øje-på-den-unge", indtil det tværfaglige team mødes igen og hvem kan den unge kontakte, hvis planen skrider og/eller der opstår noget akut?	
Hvornår tages den unges situation op igen?	

Skemaet giver således både den unge og fagpersonerne omkring den unge et samlet overblik over den unges mål og aftaler i forhold til den unges udvikling og koordinerer, at hvert delmål

ses i en større sammenhæng. På den måde sikrer man, at der eksisterer klare aftaler for, hvem der gør hvad i forhold til at nå disse mål, samt hvordan den konkrete opfølgning foregår.

Min Rådgiver er et udviklings- og måleredskab om unges udvikling, der har form som en app målrettet udsatte unge og en web brugerflade målrettet sagsbehandlere. Redskabet indgår som del af projektet *Vidensbaseret Socialrådgivning*, der handler om at løfte kvaliteten i socialt arbejde med udsatte unge ved at give de unge mulighed for direkte og løbende feedback til sagsbehandlere.

Det sidste redskab under denne dimension er **Fokuscirklen**, som også delvist fungerer som et koordineringsredskab, da det kan give forskellige fagpersoner overblik over den unges situation. Redskabet kan betragtes som en huskeliste, der afdækker den unges egne ressourcer og vanskeligheder, samt de relationer og miljøer, personen færdes i. Med fokuscirklen kan iagttagelser og viden vedrørende den unge systematiseres og fokuspunkter for den unges udvikling kan identificeres med udgangspunkt heri.

For at opsummere kommer alle ovennævnte redskaber samlet set omkring målgruppens behov på forskellig vis. Især Mål- og aftaleskemaet samt Fokuscirklen giver den unge mulighed for at opstille egne mål for udvikling, hvilket målgruppen efterspørger. Den faglige udvikling, som også er et særskilt behov hos målgruppen, indgår dog kun i Forandringskompasset som én ud af ti dimensioner.

4.6 Behov for fokus på ressourcer og muligheder for mægling med familien

Ifølge praksiseksperter og en stor del af de inkluderede studier har mange af de unge behov for støtte og mulighed for at tale om deres oplevelser med fagprofessionelle og til dels andre unge med lignende oplevelser. Dog kan det være vanskeligt for de unge at indgå i relationer med andre unge fra samme kultur, da der ofte er mistillid forbundet med personer fra den kultur, som familien, man har brudt med, lever i.³³ Efter bruddet med familien har de unge begrænset socialt netværk og har behov for støtte til at finde egne ressourcer og muligheder i deres eksisterende eller nye netværk. Nogle unge bliver tilknyttet en mentor (jf. indsatsen 'Connect'), som typisk har samme køn, alder og som tilhører majoritetssamfundet, og som derfor ved starten af den unges nye tilværelse kan give den unge indblik i andre spilleregler og normer.

For nogle unge kan der være et ønske fra både den unge og familiens side om at løse konflikten, hvilket den fagprofessionelle i nogle tilfælde kan være behjælpelig med. Dog er det vigtigt, at fagpersonen har rig erfaring med det, da mæglingen kan være yderst vanskelig og kan tage uventede drejninger. Konfliktmægling skal ses som en proces, der ikke kan løses med det samme, og ifølge enkelte praksiseksperter med erfaring inden for konfliktmægling foregår mægling ofte i faser, hvor familien skiftevis ønsker dialog og accepterer den unges (fra-/til)valg og behov, men kan skifte holdning undervejs i dialogen, hvilket kan medføre, at den unge kan have behov for ekstra støtte og omsorg undervejs også.³⁴

De identificerede redskaber

Fem af de identificerede redskaber adresserer dimensionen *netværksafdækning*. Ifølge både respondenter og studier er netværksafdækningen en vigtig del af dialogen mellem den unge og de involverede fagpersoner. Alle fem redskaber under denne dimension er målrettet unge. To af

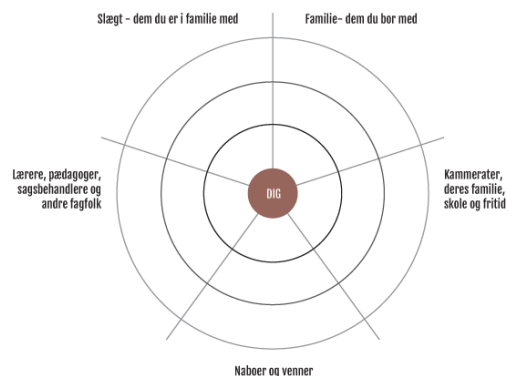
³³ Etnisk Ung 2014; Nadim & Orupabo 2014; Bye et al. 2016.

³⁴ Etnisk Ung 2014.

redskaberne indgår som del af *Samarbejdsmodellen* mens de øvrige tre er målrettet unge udsat for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol og fremhæves positivt af Etnisk Ung samt aktører hos RED Safehouse.

Både redskabet **Netværkskort (A)** og **Netværkskort (B)** anvendes som del af *Samarbejdsmodellen* til at afdække den unges netværk og relationer med henblik på at få et overblik over, hvem der kan hjælpe den unge – herunder både fagpersoner og sociale relationer. Netværkskortet skal bidrage til at optegne alle relevante personer i netværket inden for forskellige sfærer i den unges liv, samt optegne deres indbyrdes relationer. Netværkskortet udarbejdes med udgangspunkt i netværkskortet og indeholder en samlet liste over kontaktoplysninger samt støttemuligheder. Etnisk Ung har også udviklet et **Netværkskort (B)**, som skal hjælpe fagpersonen med at komme i dialog med den unge om hendes eller hans netværk og lære personen bedre at kende. Netværkskortet benyttes især i processen hen imod en konfliktmægling, og ved hjælp af netværkskortet spørges den unge ind til, hvor tæt dennes relation er til sin slægt, familie, fagpersoner, venner og naboer.

Figur 4-6: Netværkskort (B)

Kulturagrammet og **Samtaletræet** er ligeledes nævnt under dimensionen *dialogredskab*, men kan også fremhæves under denne dimension. Kulturagrammet er en model, der kan give et mere nuanceret billede af en person med minoritetsbaggrund. Modellen kan bruges som en slags spørgeguide, der sikrer, at fagpersoner spørger ind til hele den unges situation og de kulturelle normer og traditioner, som den unge lever under. Især i komplekse familiesager er modellen god, fordi man kan få nye ideer til konkrete handlemuligheder. Samtaletræet anvendes bl.a. på RED Safehouse og praksiseksperter oplever det positivt ift. at sikre en god dialog med fokus på den unges egne ressourcer og muligheder samt ressourcer hos den unges netværk. Bl.a. indgår det som del af samtaletræet, at den unge skal italesætte betydningsfulde personer i sit liv, hvilket hjælper den unge med at se muligheder i et netværk, der ellers er vanskeligt at forholde sig til for mange i målgruppen.

For at opsummere kan man sige, at de fem redskaber på forskellig vis kan understøtte målgruppens behov, men at det er vigtigt at være opmærksom på, at de to redskaber, der anvendes ifm. *Samarbejdsmodellen*, kræver tilpasning, da mange af de unge i målgruppen netop ikke har et netværk, som de kan trække på og i højere grad har behov for hjælp til at etablere nye netværk (fremfor at finde ressourcer i det eksisterende). Redskaberne kan dog understøtte en større viden om, hvorvidt konfliktmægling og dialog med familien er en mulighed.

BILAG 1: BESKRIVELSE AF DE INKLUDEREDE REDSKABER

Redskab	Form	Formål	Kort beskrivelse	Målgruppe	Hvem har udviklet redskabet?	Hvordan er redskab udviklet?
Kort Fortalt	Håndbog/ opslagsbog	Formålet med håndbogen er at hjælpe unge, der har været anbragt uden for hjemmet med mange af de praktiske og personlige udfordringer, der kan være i overgangen til voksenlivet.	Kort fortalt er en guide til unge, der har været anbragt uden for hjemmet. Håndbogen indeholder viden om vigtige forhold, der gør sig gældende for unge, der for første gang skal bo for sig selv. Bogen giver gode råd og vejledninger om fx madlavning, rengøring, jobsøgning, sex, sundhed og sociale rettigheder og forpligtelser. Formidlingen henvender sig direkte til de unge selv, og vejledningen er formuleret kort og præcist og i en form, der skal skabe overblik og struktur. Materialet skal desuden kunne bruges i fag-personens eller kontaktpersonens dialog med den unge.	Håndbogens målgruppe er unge, der har været anbragt uden for hjemmet og som står på overgangen til voksenlivet.	Kort Fortalt er udviklet af Socialstyrelsen i samarbejde med Professionshøjskolen Metropol og SPUK.	Efter at have erfaret, at unge, der har været anbragt uden for hjemmet, kan have særlige udfordringer ved overgangen til voksenlivet, tog Socialstyrelsen initiativ til at udarbejde håndbogen. "Kort Fortalt" udkom første gang i 2015 og kunne igen bestilles/downloades fra december 2016.
MÆRK	App	Formålet med MÆRK er at hjælpe unge udsat for ÆRK, og understøtte fagpersoner i deres arbejde med målgruppen.	App'en er udviklet af Socialministeriet og indeholder viden om æresrelaterede problemstillinger og konflikter, rådgivning, rettigheder, støttemuligheder, tilbud, bosteder, forebyggelse, inddragelse af politiet, handlemuligheder, kurser for fagpersonale, udarbejdelse af risikovurderinger samt spørgsmål og svar. På app'en er der mulighed for at vælge, om bruger er en ung eller en fagperson. Sikker app via funktioner med panikknop, kort mv. Information og telefonnumre m.v.	Informationen ligger online i form af en app. Målgruppen er fagpersoner, der arbejder med unge udsat for æresrelaterede konflikter samt unge, der er udsat for æresrelaterede konflikter.	Appen er udviklet af Socialministeriet.	MÆRK blev udviklet i forbindelse med den Nationale strategi mod æresrelaterede konflikter, som blev udgivet af det daværende Social- og Indenrigsministerium.
Bo Selv	App	Formålet med app'en er at hjælpe unge, der flytter hjemmefra med praktiske og sociale udfordringer hermed.	App'en er en samling af links, sociale medier, andre app's og gode råd, så unge hurtigt og nemt kan finde flere informationer og få hjælp, når de flytter hjemmefra. De unge kan blandt andet læse om, hvordan man søger SU, boligstøtte og job, samt hvordan man lægger et budget, holder huset rent og passer på sig selv. App'en er inddelt i temaerne Økonomi, Netværk, Job & uddannelse,	Målgruppen er unge, der flytter hjemmefra.	Egmont Fonden har finansieret udviklingen af redskabet. Der er begrænsede informationer om redskabet online.	N/A

			Sundhed og Bolig. Der er også mulighed for at lægge egne kontakter og påmindelser ind, ligesom kortfunktionen kan hjælpe med at finde vej.			
Våld og kontroll i hederns namn. En manual.	Manual til risiko- og sikkerheds-vurderinger	Formålet med manualen er at gøre medarbejdere på krisecentre og i kommuner bedre i stand til at risikovurdere situationen for kvinder, der udsættes for æresrelateret vold, samt at vurdere hvilken form for indsats der er nødvendig.	Manualen tegner et helhedsbillede af den unges situation, som i sidste ende skal føre til en vurdering af, hvilke foranstaltninger der bør træffes for at støtte den unge til at finde en vej væk fra vold og undertrykkelse. Manualen indeholder blandt andet en oversigt over konkrete spørgsmål, fagfolk kan stille omkring den unges sundhed samt oplevelser af forskellige former for vold og social kontrol, Derudover indeholder manualen en livslinje for den unge, et netværksskema, værktøjet Patriark, en trussels- og risikolinje, samt forslag til indsatser.	Målgruppen er unge udsat for ÆRK samt fagpersoner, der skal risikovurdere unge kvinder udsat for ÆRK. Redskabet er anvendt i Sverige.	Manualen er udarbejdet af Gryning Vård Abs krisecentre, Stockholm krisecentre, Rådgivningscenter Kruton og dr. Åsa Eldén.	Manualen er udviklet og tilpasset over længere tid, hvorfor det kun er tilladt at anvende den i dens fulde længde, og uden at lave ændringer. Den er udviklet på baggrund af mange års arbejde med ofre for æresrelateret vold, og er funderet i både praktisk og teoretisk viden.
Patriark	Risiko- og sikkerheds-vurderingsredskab /manual	Formålet med Patriark er at danne et systematisk og standardiseret grundlag, hvorpå fagpersonale kan foretage vurderinger af risici og planlægge passende sikkerhedsforanstaltninger ud fra. Dermed ønskes en øgning af fagligheden blandt medarbejderne.	Patriark er en tjekliste udviklet af Henrik Belfrage, som kan anvendes som hjælpemiddel ved vurdering af æresrelateret vold. Tjeklisten skal ses som et komplement til eksisterende metoder. Selve tjeklisten består af fem dele. Først et skema til udfyldning af baggrundsoplysninger om voldsudsatte, en beskrivelse af hændelsen og dens kontekst, en risiko- og sårbarhedsvurdering, et skema til vurdering af risikoen for fremtidig vold, og sidst en plan for intervention og risikohåndtering. Risiko- og sikkerhedsvurderingen er opdelt i to dele, hvoraf første del omhandler de vigtigste risikofaktorer i forbindelse med de der udøver ÆRK, mens anden del omhandler sårbarhedsfaktorer hos den/de truede personer. Fagpersonen alene udfylder risiko- og sikkerhedsvurderingen ud fra tre svarmuligheder, som er: risikoen foreligger, risikoen foreligger delvist eller risikoen foreligger ikke. Vurderingen foretages på baggrund af interviews med både voldsudsatte samt voldsudøver.	Målgruppen er unge kvinder udsat for ÆRK samt fagpersoner, der skal risikovurdere unge kvinder udsat for ÆRK.	Patriark er udviklet af den svenske professor i kriminologi, Henrik Belfrage, i samarbejde med de canadiske professorer i psykolog P. Randall Kropp og Stephen D. Hart.	Patriark blev udviklet på initiativ af Maria Hagberg og Bahar Sharsten, som i 2004 arbejdede med projektet Skyddat boende (Beskyttet Bolig) i Skåne. Patriark har været afprøvet i Sverige siden 2005 og har vist positive resultater for målgruppen. Værktøjet er nu ved at blive oversat til dansk kontekst af Nationalt forskningscenter i Rigspolitiet.
Feedback Informed Treatment (FIT)	Måleredskab	Formålet med FIT er at evaluere og forbedre kvaliteten og effektiviteten af forskellige indsatser og metoder.	Redskaberne i FIT er primært målrettet børn i alderen 6-12 år og dels unge/voksne. FIT anvendes indenfor fx familiebehandling, individuel behandling, misbrugsbehandling og i det psykiatriske behandlingssystem. FIT består af to enkle skemaer, som den fagprofessionelle og borgeren tager udgangspunkt i ved hvert møde, hvor de i samspil taler om borgerens oplevelse af indsatsens/tilbuddets effekt, samt borgerens oplevelse af samarbejdet med den fagprofessionelle. Både indsatsen og samarbejdet bliver således evalueret, og den professionelle får mulighed for både at undersøge den borgeroplevede effekt af indsatsen, udvikle egen praksis, samt at tilpasse indsatsen til den enkelte borger.	FIT anvendes ift. forskellige målgrupper såsom mennesker med psykiske lidelser, anbragte unge med udviklingsforstyrrelser og mennesker med psykiske lidelser og samtidigt misbrug.	FIT er udviklet af de amerikanske psykologer Scott D. Miller og Barry L. Duncan i 2000. FIT er bl.a. også implementeret i Danmark i fx kommunernes familiebehandling og i socialpsykiatrien.	FIT (Feedback Informed Treatment) har opnået godkendelse som Evidensbaseret Praksis af det Amerikanske SAMSHA med højst mulig vurdering i forhold til implementeringsmateriale (readiness for dissemination) i 2013.
Forandringskompasset	Måleredskab	Forandringskompasset har til formål at gøre medarbejdere, ledere og forvaltningen i stand til systematisk at følge med i	Forandringskompasset er Socialforvaltningens redskab til at skabe viden om, hvilken virkning borgerne får af at være i forvaltningens tilbud. Der er udviklet kompasser for alle forvaltningens målgrupper. Forandringskompasserne består af 10 dimensioner, som	Målgruppen er forskellige former for udsatte borgere, fx borgere med handicap, mennesker med	Forandringskompasset er udviklet af Københavns Kommunes Socialforvaltning i 2010 med henblik på at kunne dokumentere og måle	Undersøgelser har vist positive resultater og validitet ved brug af the Outcome Star. Der er udviklet kompasser for alle kommunens målgrupper i

		borgerens trivsel og udvikling.	tager udgangspunkt i, hvad der relevant for den konkrete målgruppes livssituation. Hver dimension har en farveskala fra 1-10. Resultatet af arbejdet med kompasset synliggøres i et visuelt billede, som viser hvilke forandringer, der skabes for borgerne over tid. De 10 dimensioner omhandler blandt andet, hvorvidt borgeren kan følge en struktur, borgerens selvstændighed, sociale liv, sundhed, mobilitet og beskæftigelse.	misbrug, udsatte børn og unge, samt hjemløse.	effekter af det sociale arbejde. Forandringskompasset er inspireret af Århus Kommunes resultatdokumentationsarbejde og et engelsk værktøj, kaldet <i>The Outcome Star</i> ³⁵ .	Københavns Kommune, og disse er benyttet siden 2010.
Samtaletræet (RED Safehouse)	Dialogredskab	Formålet er at skabe en god og relevant dialog mellem fagpersonen og den unge	Ved brug af samtaletræet spørger fagpersonen blandt ind til bedrifter, som den ung er stolt af eller glad for, færdigheder personen har og bruger til at håndtere udfordringer, betydningsfulde mennesker, retninger personer har eller ønsker med sit liv, værdier og principper som guider personen, signifikante begivenheder samt problemer og udfordringer i hverdagen.	Socialt udsatte borgergruppe, fx udsatte unge, unge med misbrug mv.	Samtaletræet anvendes bl.a. hos RED Safehouse. Der findes begrænset information om metoden online, hvorfor den ikke er beskrevet nærmere på nuværende tidspunkt.	N/A
Kompetencehjulet	Dialog- og udviklingsredskab	Formålet med redskabet er at hjælpe den unge til selv at definere og visualisere nogle mål for sin tilværelse samt at lægge en plan for at opnå de definerede mål.	Kompetencehjulet er et redskab i tilværelsespsykologien. Redskabet bruges til at støtte den unge i at sætte ord på sine tilværelsesopgaver (mål) og lægge en plan for vejen dertil. Kompetencehjulet hjælper med at synliggøre de nødvendige kompetencer, der skal til, for at løse tilværelsesopgaverne. Den unge kan arbejde med en eller flere kompetencer ad gangen. Kompetencehjulet hjælper samtidigt den unge på at blive opmærksom på egne styrker og svagheder.	Sårbare og udsatte unge	Redskabet er udviklet af Preben Berthelsen, ved Psykologisk Institut, Århus Universitet.	Redskabet er udviklet med udgangspunkt i tilværelsespsykologien, som er en teori m, hvad det vil sige at være aktør i eget liv og at have et godt nok greb om egen og fælles tilværelse. Kompetencehjulet afprøves (er afprøvet) i flere kontekster i Danmark, bl.a. indenfor socialpsykiatrien og overfor unge radikaliseringsstruede.
Min Rådgiver	Dialog – og udviklingsredskab	Formålet med redskabet er at forbedre kommunikation og handlinger ved i højere grad at lade den unge komme til orde, og give sagsbehandlere mulighed for at handle målrettet. Det giver samtidig en mulighed for at prioritere de unge, som har størst behov.	Min Rådgiver er et udviklings- og måleredskab om unges udvikling, der har form som en app målrettet udsatte unge og en web brugerflade målrettet sagsbehandlere. Redskabet indgår som del af projektet <i>Vidensbaseret Socialrådgivning</i> , der handler om at løfte kvaliteten i socialt arbejde med udsatte unge ved at give de unge mulighed for direkte og løbende feedback til sagsbehandlere.	Udsatte unge (sagsbehandlere der arbejder med udsatte unge)	Redskabet er udviklet som del af projektet Vidensbaseret Socialrådgivning (VIBASO), hvori web-brugerfladen også er udviklet såvel som et kompetenceforløb for sagsbehandlere.	Projektet er et tæt samarbejde mellem Professionshøjskolen Metropol, Institut for Socialt Arbejde, og ledere, sagsbehandlere og unge fra Greve-, Gladsaxe-, og Ballerup Kommune. Udviklingen af smartphone-appen sker i samarbejde med BridgeIT.
Redskaber som del af Voksenundretningsmetoden						
Udredningsmetoden	Udredning og afdækning	Udredningsmetoden har til formål at understøtte en dækkende oplysning og vurdering af den enkelte borgers situation og ansøgning, herunder	Voksenundretningsmetoden fokuserer på at afdække, hvordan borgerens fysiske eller psykiske funktionsnedsættelse og/eller sociale problemer påvirker borgerens mulighed for at deltage aktivt i samfundet. Endvidere har udredningen fokus på omgivelserfaktorenes betydning, så der også sættes fokus på	Borgere på handicap – udsatte voksenområdet (sagsbehandlere, der arbejder med denne målgruppe)	Redskabet er udviklet som del af det større udviklings – og afprøvningsprojekt ”Voksenundretningsmetoden” (VUM) i Danmark.	Til metoden er hentet inspiration i ICF’s systematik, der anskuer borgerens funktionsevne i et bredt og dynamisk perspektiv. Funktionsevne

³⁵ http://www.kl.dk/ImageVaultFiles/id_45680/cf_202/Beskrivelse_af_Forandringskompasset_som_kvalitetstsm.PDF

		borgerens problemer, ressourcer og ønsker. I forlængelse af dette skal metoden understøtte en udredning, som er tilpasset borgerens konkrete behov	de udefrakommende faktorer, som har indvirkning på måden, hvorpå borgeren kan mestre sin funktionsnedsættelse eller sociale problem.			er en fællesbetegnelse for borgerens evne til at udføre daglige aktiviteter og deltage aktivt i samfundslivet.
Redskaber som del af Kartleggingspakke ved Reskap av vold i Norge						
Impact of Events Scale	Kortlægningsværktøj	Formålet med Impact of Event Scale er at give fagfolk et skema, som de kan benytte i deres arbejde med henblik på at skabe en mere systematisk kortlægning af barnet/den unges voldserfaringer og velbefindende.	Impact of Event Scale er et værktøj i <i>Kartleggingspakke ved Reskap av vold</i> , som blev udgivet som en del af projektet: "Barn som lever med vold i familien" af Dialog mod vold samt Senter for krisepsykologi. Et af værktøjerne i pakken er Impact of Events Scale. Værktøjet er målrettet børn og unge og opstiller en række udsagn omkring, hvordan barnet/den unge kan have det efter stressende og dramatiske hændelser. Udsagnene er opstillet som et afkrydsningsskema, hvor barnet/den unge skal angive, hvorvidt de kan nikke genkendende til pågældende udsagn på en skala fra 0 til 3, hvor nul er lig med aldrig, mens 3 betyder ofte. Der spørges blandt andet ind til, om barnet har talt med nogen om hændelsen, har tænkt meget på hændelsen, og om barnet har søvnproblemer.	Målgruppen er børn og unge udsat for vold.	Impact of Events Scale blev udviklet i 1979 af amerikanske professor i psykiatri Mardi Horowitz, Nancy Wilner og William Alvarez med henblik på at kunne måle menneskers vel-/ildebefindende efter en dramatisk hændelse. I 1997 besluttede Daniel S. Weiss og Charles R. Marmar at revidere værktøjet ved at tilføje 7 spørgsmål, som skal måle en anden dimension af menneskers reaktion på intense og stressende hændelser.	Undersøgelser har vist, at begge versioner har høj reliabilitet samt validitet ³⁶ .
Rosenbergs selvfølelseskala	Kortlægningsværktøj	Formålet med skemaet er at give fagfolk et skema, hvormed de systematisk kan kortlægge barnet/den unges selvfølelse og selvværd.	Rosenbergs selvfølelseskema er ligeledes en del af <i>Kartleggingspakke ved Reskap av vold</i> . I skemaet er 10 udsagn vedrørende barnet/den unges selvfølelse, som kan vurderes på en skala fra 1-4, hvor 1 er 'helt enig' og 4 er 'helt uenig'. Udsagnene handler blandt andet om, hvorvidt barnet/den unge føler sig værdifuld og respekterer sig selv.	Målgruppen er børn og unge udsat for vold.	Rosenbergs selvfølelseskala er udviklet af den amerikanske sociolog Dr. Morris Rosenberg i 1965. Redskabet bruges i ca. 53 lande, og er blevet oversat og valideret i norsk kontekst.	Redskabet er blevet afprøvet i forskellige forskningsmæssige sammenhænge, og studierne viser, at metoden har en tilfredsstillende faktorstruktur og validitet. Studier indikerer at selvfølelse kan konceptualiseres som den vurderingsmæssige og affektive del af en bredere selvforståelse – selvkoncept. Det er et begreb, der er anerkendt indenfor psykologien.
Sterke og svake sider (SDQ-NOR)	Kortlægningsværktøj	Formålet med skemaet er at give fagfolk et skema, hvormed de systematisk kan kortlægge barnet/den unges sociale relationer, samt	Sterke og svake sider (SDQ-NOR) er ligeledes en del af <i>Kartleggingspakke ved Reskap av vold</i> . Værktøjet er et afkrydsningsskema bestående af en række udsagn, som barnet/den unge skal vurdere på en skala fra 0 til 2 (stemmer, stemmer delvist, stemmer ikke). Udsagnene omhandler, hvordan barnet/den unge kan føle sig i sociale sammenhænge, samt hvordan barnets relation er	Målgruppen er børn og unge udsat for vold.	SDQ blev oprindeligt udviklet af den engelske børnepsykiater Robert N. Goodman til målgruppen af børn/unge fra 2 til 17 år.	SDQ er udviklet som et adfærdsscreeningsværktøj. Det eksisterer i flere versioner, og på mange forskellige sprog. I Norge har man erfaring med at anvende det overfor målgruppen af børn og unge,

³⁶ <http://psychotherapy-center.com/counseling-issues/trauma-and-stressors/ptsd-post-traumatic-stress-disorder-therapy/measuring-the-emotional-impact-of-an-event/>
Weiss, D.S., & Marmar, C.R. (1997). The Impact of Event Scale-Revised. In J.P. Wilson & T.M. Keane (Eds.), *Assessing Psychological Trauma and PTSD* (pp.399-411). New York: Guilford.

		hvordan barnet føler sig i sociale sammenhænge.	til andre børn og voksne.			der lever i en familie med vold. I Danmark arbejder man også med det validerede redskab SDQ i forbindelse med evalueringer, trivselsmålinger mv.
Redskaber, som indgår i Samarbejdsmodellen						
Samtykkeerklæring	Skema til samtykkeerklæring	Samtykkeerklæringen har til formål at indhente og videregive personoplysninger om den unge på tværs af forvaltninger, sektorer og afdelinger med henblik på at skabe et vellykket tværfagligt samarbejde.	Samtykkeerklæringen er et af redskaberne under Samarbejdsmodellen, som er udviklet med henblik på at understøtte implementeringen af og arbejdet med Samarbejdsmodellen. Disse redskaber er samtykkeerklæring, netværkskort, netværksoverblik, indsatsoverblik, mødetjekliste samt et mål- og aftaleskema (de resterende gennemgås nedenfor). Samtykkeerklæringen bruges til at indhente og dele oplysninger om den unge. Værktøjet benyttes af den person, som er i kontakt med den unge, og der skal indhentes samtykke, hver gang en ny oplysning deles med fagpersoner. Det anbefales, at samtykkeerklæringen udfyldes i samspil med den unge. Redskabet giver den unge eller forældrene mulighed for på et oplyst grundlag at give samtykke til, at der må udveksles oplysninger om den unge mellem de fagpersoner, som samarbejder med den unge.	Målgruppen er anbragte og tidligere anbragte unge.	Redskaberne i samarbejdsmodellen er udviklet af Socialstyrelsen i samarbejde med Rambøll og en række forskellige kommuner: 4 Kommuner (Fredericia, Gentofte København og Roskilde) i forhold til anbragte unges integration i uddannelses- og beskæftigelsessystemet (projekt Vejen til uddannelse og beskæftigelse). 4 kommuner (Furesø, Odsherred, Viborg og Aabenraa) ifbm. unge med psykiske vanskeligheder, som har behov for støtte i overgangen fra barn til voksen i det kommunale og regionale system (projekt Unge med psykiske vanskeligheder – overgang fra barn til voksen). 10 kommuner (Ballerup, Esbjerg, Frederiksberg, Gladsaxe, Herning, Horsens, København, Randers, Aalborg og Aarhus) ifbm. unge i hjemløshed eller risiko for hjemløshed (projekt En styrket sammenhængende og helhedsorienteret indsats mod hjemløshed blandt unge).	Socialstyrelsen og Rambøll gennemførte indledningsvis en erfaringsopsamling og behovsfokusering med de fire kommuner i projekt Vejen til uddannelse og beskæftigelse. På baggrund heraf udviklede Rambøll og Socialstyrelsen et udkast til Samarbejdsmodellens redskaber med det formål, at skabe en model, der er helhedsorienteret og tværfagligt funderet, fungerer på tværs af lovgivninger, tager afsæt i tværdaglighed og sikrer hurtig fremdrift. Kommunerne har arbejdet videre med redskaberne, og der er løbende samlet erfaringer om redskabernes brugbarhed. På den baggrund er de enkelte redskaber blevet en del af Samarbejdsmodellen. Efterfølgende er Samarbejdsmodellen og de tilhørende redskaber blevet afprøvet og tilpasset over for nye målgrupper (unge med psykiske lidelser og unge i hjemløshed).
Netværkskort A	Netværkskort / skema	Formålet er at kortlægge den unges netværk med henblik på at få et overblik over, hvem den unge har en relation til, herunder hvilke fagpersoner eller personer fra det private	Netværkskortet er et af redskaberne under Samarbejdsmodellen, og er et redskab, hvormed den unge sammen med sin koordinator kortlægger de fagpersoner og personer fra det private netværk, som er relevante at inddrage i samarbejdet. Alle fagpersoner, der arbejder sammen med den unge, kan med den unges samtykke bruge kortet til at få et overblik over de fagpersoner, som er en del af den unges netværk.	Målgruppen er anbragte og tidligere anbragte unge.	Se beskrivelse under Samtykkeerklæring	Se beskrivelse under Samtykkeerklæring

		netværk, der kan hjælpe den unge.	Netværket skal ikke blot kortlægges, men koordinatoren og relevante fagpersoner i det tværfaglige team samt "den unges voksen" skal også aktivt opsøge og inddrage netværket, hvor det er relevant for den unges forløb.			
Netværks- overblik	Netværks- overblik/ske ma	Formålet er at give både den unge, fagpersonerne og personerne fra den unges private netværk et hurtigt overblik over, hvem der er i den unges netværk, hvordan man kan komme i kontakt med disse, samt hvordan de hver især kan støtte den unge.	Dette redskab indeholder en oversigt over de personer, der er kortlagt med netværkskortet. I oversigten står desuden kontaktoplysninger, og hvad den enkelte person kan hjælpe den unge med. Det er koordinatoren, som har ansvaret for, sammen med den unge, at udfylde og opdatere netværksoverblikket. Redskabet bruges af den unge, fagpersonerne samt personerne fra den unges private netværk. Netværksoverblikket kan ligeledes anvendes af den unge og øvrige relevante fagpersoner, som med den unges samtykke får adgang til oplysningerne i redskabet.	Målgruppen er anbragte og tidligere anbragte unge.	Se beskrivelse under Samtykkeerklæring	Se beskrivelse under Samtykkeerklæring
Indsats- overblik	Koordinering s-redskab, opfølgingsr edskab/ske ma	Indsatssoverblikket giver overblik over de indsatser, den unge modtager og har modtaget, hvem der har iværksat dem, hvorfor og i hvilken periode. Det gør det lettere at koordinere indsatser og giver mulighed for at kontakte de specifikke fagpersoner, der har med indsatsen at gøre for en eventuel uddybning.	Dette redskab indeholder et overblik over de indsatser, den unge modtager. Det er koordinatoren, som har ansvaret for, sammen med den unge, at udfylde og opdatere indsatssoverblikket. Indsatssoverblikket kan ligeledes anvendes af den unge og øvrige relevante fagpersoner, som med den unges samtykke får adgang til oplysningerne i redskabet. Indsatssoverblikket bruges i planlægningen af de tværfaglige møder med den unge og i opfølgningen på den unges forløb. Den unge kan også bruge indsatssoverblikket, når den unge er til møde med andre fagpersoner fra den unges tværfaglige team, så de får indsigt i, hvilke indsatser den unge modtager.	Målgruppen er anbragte og tidligere anbragte unge.	Se beskrivelse under Samtykkeerklæring	Se beskrivelse under Samtykkeerklæring
Mål- og aftaleskema	Dialogredska b/progressio nsredskab	Mål- og aftaleskemaet giver både den unge, fagpersonerne og den unges voksen et samlet overblik over den unges mål og aftaler i forhold til uddannelse og beskæftigelse. Det sikrer, at der eksisterer klare aftaler for, hvem der gør hvad i forhold til at nå disse mål samt hvordan den konkrete opfølgning foregår.	Dette redskab indeholder et mål- og aftaleskema samt en køreplan for at nå målene. Det er koordinatoren, som har ansvaret for, sammen med den unge, at udfylde og opdatere mål- og aftaleskemaet. Mål- og aftaleskemaet kan ligeledes anvendes af den unge og øvrige relevante fagpersoner, som med den unges samtykke får adgang til oplysningerne i skemaet. Mål- og aftaleskemaet bruges i det løbende samarbejde med den unge, i dialogen med den unge på og uden for de tværfaglige møder. Mål- og aftaleskemaet er således et dynamisk værktøj, der løbende opdateres i takt med, at der formuleres nye mål eller eksisterende mål revideres.	Målgruppen er anbragte og tidligere anbragte unge.	Se beskrivelse under Samtykkeerklæring	Se beskrivelse under Samtykkeerklæring
Møde- tjekliste	Skema	Mødetjeklisten skal hjælpe koordinatoren med at komme omkring de relevante punkter og anvende redskaberne i	Hver koordinator udfylder en mødetjekliste i forbindelse med hvert afholdt tværfagligt møde med den unge. Mødetjeklisten udfyldes enten på mødet eller umiddelbart efter. Skemaet indeholder spørgsmål, der skal svares ja, nej eller ved ikke til. Til sidst i mødetjeklisten er der	Målgruppen er anbragte og tidligere anbragte unge.	Se beskrivelse under Samtykkeerklæring	Se beskrivelse under Samtykkeerklæring

		Samarbejdsmodellen, sådan som de er tænkt. Et andet formål med mødetjeklisten er systematisk at opsamle viden om brugen af Samarbejdsmodellen, herunder redskaberne i Samarbejdsmodellen, afholdelse af møder samt effekterne af samarbejdet.	mulighed for at uddybe besvarelsen.			
Redskaber, som findes under EtniskUng.dk (Den gode samtale)						
Bekymringsbarometeret	Vurderingsredskab	Bruges til at danne overblik over situationen samt vise, om situationen er akut.	Bekymringsbarometeret består af tre faser (grøn, gul og rød). Den grønne fase (forebyggende) er typisk den fase, hvor den unge tager kontakt til fagpersonen for første gang. Her behøver ikke være en konkret konflikt, og situationen kræver ikke yderligere handling fra fagpersonens side. Den gule fase (risiko) vil være relevant i sager, hvor den unge betror fagpersonen en potentiel truende konflikt eller en allerede eksisterende konflikt i forhold til adfærd, som familien opfatter som æreskrænkende. Her skal den unge informeres om, hvordan de skal reagere, hvis situationen eskaleres (hvis fx familien opdager en hemmelig kæreste). I den røde fase (akut) vil den unge henvende sig pga. en kommende eller allerede eksisterende farlig situation, som er optrappet i sådan en grad, at den unges helbred og sikkerhed er i akut fare (fx skal tvangsgiftes om et par dage)- Her skal den unge oplyses om sikre opholdssteder.	Unge udsat for ÆRK samt fagpersoner, der arbejder med unge udsat for ÆRK	Bekymringsbarometeret er udviklet af Susanne W. Fabricius, Etnisk Ung	Redskabet er udviklet på baggrund af erfaringer med og viden om målgruppen af unge udsat for æresrelaterede konflikter.
Fokuscirklen	Overblik-redskab, vurderingsredskab	Fokuscirklen er en model, man kan anvende til at danne sig et overblik over den unges samlede situation.	Fokuscirklen kan betragtes som en huskeliste, der afdækker den unges egne resurser og vanskeligheder samt de relationer og miljøer, personen færdes i. Man kan med fokuscirklen systematisere de iagttagelser og den viden, man som fagperson har til rådighed. Man kan opstille processen i tre faser: 1. Indsamling af viden – heriblandt hvilke aspekter, der er uafklarede. 2. Opsummering af den indsamlede viden 3. Beslutning af fokus- eller udviklingspunkter. Fagpersonen vil (evt. i samspil med andre fagpersoner) vurdere henholdsvis den unges indre og ydre ressourcer samt vanskeligheder. De indre parametre der vurderes er: fysisk, mentalt, følelsesmæssigt, socialt, mens de ydre er: familie/sikkerhed, miljø/kultur, netværk, uafklaret. Til hvert punkt vil fagpersonen skrive stikord, som i sidste ende vil føre til et samlet overblik over, hvilke informationer, der foreligger, samt hvilke der mangler. Modellen kan også bruges til at følge den unges udvikling.	Unge udsat for ÆRK samt fagpersoner, der arbejder med unge udsat for ÆRK	Fokuscirklen fremgår af EtniskUng.dk, hvor der henvises til psykolog Inge Loua for yderligere information.	N/A
Kulturagram	Spørgeguide	Formålet med modellen	Kulturagrammet er en model, der kan give et mere nuanceret	Unge udsat for	Redskabet er oprindeligt	Redskabet er udviklet i USA,

met	til målgruppen	er at nedbryde fagpersonens eventuelle fordomme og forhindre, at forhastede konklusioner drages på baggrund af fordomme.	billede af en person med minoritetsbaggrund og dennes baggrund. Modellen kan bruges som en slags spørgeguide, der kan forhindre, at man drager forhastede konklusioner baseret på fordomme. Især i komplekse familiesager er modellen god, fordi man måske kan få nye ideer til konkrete handlemuligheder.	ÆRK samt fagpersoner, der arbejder med unge udsat for ÆRK.	udviklet af den amerikanske professor Elaine Congress i 1994, og oversat og omsat til dansk kontekst af Marianne Skytte, lektor på Aalborg Universitet. Etnisk Ung beskriver redskabet nærmere på EtniskUng.dk.	og revideret i både 2000 og 2009. Redskabet er dog blevet anvendt overfor voldsudsatte kvinder, børn, ældre, familier i krise mm. På nuværende tidspunkt viser foreløbige undersøgelser at redskabet er virkningsfuldt ift. at understøtte fagpersoners kulturforståelse, og flere evalueringer af redskabet er iværksat.
Sikkerhedsliste til dig der er truet (Etnisk ung)	Mini-folder	Folderen er til mennesker på flugt fra familie eller netværk grundet vold, trusler eller tvang og skal blandt andet oplyse borgeren om de spor, de kan efterlade sig. Formålet er at gøre borgeren bedre i stand til at passe på sig selv og øge borgerens sikkerhed, når de er på flugt.	Folderen er til personer, som er på flugt fra familie eller netværk på grund af vold, trusler eller tvang. Folderen indeholder blandt andet en liste over foranstaltninger, borgeren kan foretage for at øge egen sikkerhed, fx. ift. brug af telefon og internet, kontakt til venner og kæreste, adresse, udseende, post mv. Derudover indeholder folderen information om Etnisk Ungs tilbud til unge med minoritetsbaggrund, som oplever æresrelaterede konflikter.	Personer som er på flugt fra familie eller netværk grundet vold, trusler eller tvang.	Redskabet er udviklet af Etnisk Ung	Folderen er udviklet på baggrund af Etnisk Ung's erfaringer med og viden om målgruppen af unge udsat for æresrelaterede konflikter.
Risiko-vurdering	Vurderingsredskab	Formålet med redskabet er at hjælpe fagpersoner til at vurdere, hvilken indsats der er nødvendig for den unge udsat for ÆRK, samt vurdere den unges sikkerhed og risiko for at blive udsat for fremtidig æresrelateret vold eller konflikter.	Redskabet er en del af en pjece, som Etnisk Ung har udarbejdet. I pjecen informeres fagpersonen om, hvad de kan spørge den unge ind til i forhold til familien, selve konflikten, samt hvilke spørgsmål de kan reflektere over i forhold til deres egen rolle.	Unge udsat for æresrelaterede konflikter	Redskabet er udviklet af Etnisk Ung	Redskabet er udviklet på baggrund af Etnisk Ung's erfaringer med og viden om målgruppen af unge udsat for æresrelaterede konflikter.
Netværkskort B	Netværkskort/skema	Formålet med værktøjet er at give fagpersonerne et værktøj, som kan hjælpe med at skabe en dialog med den unge, lære den unge bedre at kende samt at få et overblik over den unges netværk.	Dette netværkskort er udviklet af Etnisk Ung. Netværkskortet benyttes i processen mod en konfliktmægling. På netværkskortet spørges den unge ind til, hvor tæt dennes relation er til sin slægt, familie, fagpersoner, venner og naboer.	Unge udsat for ÆRK	Redskabet er udviklet af Etnisk Ung med udgangspunkt i netværkskortet udviklet af Rambøll og Socialstyrelsen (se under Samarbejdsmodellen).	Redskabet er udviklet på baggrund af Etnisk Ung's erfaringer med og viden om målgruppen af unge udsat for æresrelaterede konflikter – og med udgangspunkt i eksisterende netværkskort (se Netværkskort A).

BILAG 2: BESKRIVELSE AF DE INKLUDEREDE INDSATSER

Indsats	Form	Formål	Kort beskrivelse	Målgruppe	Anvendte materialer	Kontekst
CTI (Critical Time Intervention)	Overgangsmodel	Formålet er at sikre en vellykket overgang til et nyt liv for målgruppen samt at styrke borgerens samlede livssituation og hjælpe borgeren til en højere grad af selvhjulpethed.	CTI-metoden er en case-management-metode med fokus på rehabilitering, der er målrettet borgere, som har behov for støtte i en kritisk overgangsfase. CTI-medarbejderen har en central rolle som støtteperson for borgeren samt som koordinator, der etablerer kontakt til tilbud og netværk.. Det er et forløb på 9 mdr, som er inddelt i tre faser. Disse er: - 1.-3. måned: planlægning og igangsættelse af forløb (afklaring af borgerens behov samt udarbejdelse af plan for forløbet) - 4.-6. måned: Afprøvning og tilpasning af forløb. - 7.-9. måned: ansvarsoverdragelse og forankring af forløb: overdragelse af ansvar for borgerens fremtidige støtte til borgeren selv.	Unge hjemløse, borgere med hjemløseproblematik ker, borgere der flytter hjem efter psykiatrisk indlæggelse, borgere med psykiske lidelser, der flytter fra botilbud til egen bolig, voldsudsatte kvinder, borgere i prostitution, der ønsker at forlade prostitution	Netværksoverblik, netværkskort. Netværksoverblikket udfyldes af CTI-medarbejderen og skal medvirke til at skabe overblik over netværket og dets funktion ift. borgeren, mens netværkskortet bruges til at identificere personer i borgerens private og/eller professionelle netværk, som vil være relevante at inddrage i det fremtidige arbejde.	Blandt andre: Aalborg, Randers, Vejle, Odense, Greve Hillerød og København kommune. Med hensyn til borgere med hjemløseproblematikker: afprøvet i 25 kommuner. Afprøvet i en dansk kontekst over for: Unge hjemløse, som flytter i egen bolig og voldsudsatte kvinder, der flytter fra kvindekrisecentre.
Samarbejdsmodellen	Overgangsmodel	Formålet er at sikre et tværgående samarbejde og koordinering af indsatser omkring den unge med en klar ansvarsfordeling samt at give en mere målrettet indsats for unge inden for den eksisterende økonomiske ramme og sidst at sikre, at flere unge kommer i uddannelse og beskæftigelse	Samarbejdsmodellen er udviklet til det tværfaglige samarbejde i kommunen med anbragte og tidligere anbragte unge mellem 15 og 23 år. Herefter blev det tilpasset og afprøvet overfor unge med psykiske vanskeligheder, og modellen er også blevet afprøvet overfor unge hjemløse. Samarbejdsmodellen er bygget op omkring den unge og støtter de involverede fagpersoner på tværs af forvaltninger i at koordinere mål og indsatser i et struktureret og kontraktbaseret forløb med den unge. Der opstilles fælles mål på tværs af forvaltninger, den unges netværk og den unge selv omkring den unges uddannelse og beskæftigelse.	Den primære målgruppe er unge med psykiske vanskeligheder, anbragte og tidligere anbragte unge i alderen 15-23 år og de kommunale forvaltninger, som arbejder med denne målgruppe af unge. Modellen kan også bruges på andre grupper af sårbare unge.	Der hører en række redskaber til Samarbejdsmodellen: Samtykkeerklæring, netværkskort, netværksoverblik, indsatsoverblik, mål- og aftaleskema, mødetjekliste.	Samarbejdsmodellen er afprøvet i Viborg, Aabenraa, Fredericia, Odsherred, Gentofte, København, Furesø og Roskilde Kommune i forbindelse med udsatte unge. Derudover er den benyttet i forbindelse med "Strategien for socialt udsatte grønlandere i Danmark 2013 - 2016" i København, Aarhus, Aalborg, Odense og Esbjerg. Modellen er også afprøvet i 10 kommuner (bl.a. Ballerup, Esbjerg, Frederiksberg) overfor unge i hjemløshed eller i risiko herfor.
Voksenudredningsmetoden (VUM)	Metodehånd bog og udredningsværktøj	Formålet med VUM er at skabe grundlaget for en sammenhængende og helhedsorienteret indsats med borgeren i centrum. Metoden indeholder en systematisk udredning af borgerens behov og har fokus på at tilrettelægge en lovmedholdelig og effektiv sagsbehandlingsproces.	VUM er resultatet af en omfattende udviklings- og afprøvningsproces i perioden 2009-2011, som har involveret både kommunale sagsbehandlere og ledere samt faglige og lovgivningsmæssige eksperter, ligesom udviklingen er baseret på en række analyser af området. I alt 21 kommuner har været en del af projektet, hvoraf sagsbehandlere og ledere i 9 pilotkommuner henover et forløb på halvandet år har deltaget i den konkrete udvikling og afprøvning af den nye metode.	VUM er målrettet handicap og udsatte voksenområdet.	Sagsåbning, Udredningsmetoden, Samlet vurdering, Indsatsformål og indsatsmål, Specificering af mulige indsatser, Indstilling, §141 Handleplan, Begrundelse, Angivelse af borgerens målgruppe, Skabelon til afgørelsesbrev, Bestilling. Opfølgning og tilsyn	Følgende 9 kommuner har afprøvet VUM i praksis: Faxe, Haderslev, Fredericia, København, Gentofte, Rudersdal, Gladsaxe, Vejle, Gribskov Følgende 12 kommuner har foretaget kvalitetssikring af metoden: Frederiksberg, Helsingør Herlev, Viborg, Kalundborg, Lyngby-Taarbæk, Nyborg, Næstved, Roskilde, Varde, Aalborg, Århus

<p>Grynings indsats mod æresrelateret vold og undertrykkelse</p>	<p>Overgangsmodel og beskyttelsesindsats</p>	<p>Afdække og vurderer behov for beskyttelse og give både støtte, omsorg og hjælp til borgere udsat for æresrelaterede vold eller undertrykkelse.</p>	<p>Indsatsen handler om, at borgere udsat for æresrelateret vold og/eller konflikt bliver tilknyttet en såkaldt "beskyttelsespædagog" (skyddshandläggare), som afdækker og vurderer borgers situation og behov, yder individuel støtte, beskyttelse og omsorg og hjælper borgeren fra brud med familien til fx. et krisecenter, en udslusningsbolig og efterfølgende reetablering.</p>	<p>Borgere udsat for æresrelateret konflikter og undertrykkelse</p>	<p>Beskyttelsesudredning, manual (se under redskaber).</p>	<p>Sverige</p>
---	--	---	--	---	--	----------------

BILAG 3: REFERENCER

Litteraturlisten er inddelt efter, hvorvidt studierne omhandler målgruppen, redskaber eller indsatser.

Redskaber

Nedenstående litteratur omhandler de redskaber, som er inkluderet i rapporten.

Litteratur:

- Belfrage; Henrik 2005: Patriark: Bedömning av risk för patriarkalt våld med hedern som motiv. Användarmanual.
- Boudigaard, Sofie Nielsen 2014: "Unge holder fokus med tilværelsespsykologien", Spot. (28. oktober 2014).
- Dialog mod vold & Senter for krisepsykologi 2011: Kartleggingspakke Redskap ved kartlegging av vold.
- Etnisk Konsulentteam & Københavns Kommune 2013: MÆRK (online app).
- Etnisk ung 2017: Risikovurdering. Redskab til risikovurderinger
- Fonden/Den Selvejende Inst. Baglandet: Bo Selv (online app).
- Gryning Vård ab, Stockholms Stad, Kruton Stöd- och rådgivningscenter & skyddat boende 2009: Våld och kontroll i hederns namn: manual.
- LOKKs (Landsorganisationen af Kvinde Krisecentre) Rådgivningstilbud om Æresrelaterede Konflikter 2012: Sikkerhedsliste til dig der er truet. Folder.
- Rambøll 2015 A, Unge med psykiske vanskeligheder – overgang fra barn til voksen. Slutrapport, <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/unge-med-psykiske-vanskeligheder-2013-overgang-fra-barn-til-voksen-slutrapport>.
- Rambøll og SFI, 2016, Midtvejsevaluering af Ungeprojektet <https://socialstyrelsen.dk/filer/unge/hjemloshed/midtvejsevaluering-for-ungeprojektet-6okt2016.pdf> En styrket sammenhængende og helhedsorienteret indsats mod hjemløshed blandt unge, med særligt fokus på forebyggelse og tidlig indsats – Ungeprojektet.
- Socialstyrelsen 2015 a: Kort Fortalt – En praktisk guide.
- SFI, 2016, Midtvejsevaluering Vejen til uddannelse og beskæftigelse <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/anbragte-unges-overgang-til-voksenlivet> Anbragte unges overgang til voksenlivet.
- Social- og Indenrigsministeriet, Socialstyrelsen, KL og Deloitte, 2013, Voksenudredningsmetoden <https://socialstyrelsen.dk/filer/tvaergaende/sagsbehandling-og-organisering/link-metodehandbog-vum-1.pdf>
- Min rådgiver: <http://www.bridgeit.dk/da/project/minraadgiver/> (Besøgt 7/3 2017).

Internetsider:

- Etnisk Ung a: *Start den gode samtale her – En guide til æresrelaterede konflikter*. Den gode samtale. <http://www.etniskung.dk/Den-gode-samtale/> (Besøgt d- 17/1 2017).
- Etnisk Ung b: *Netværkskort, Den gode samtale*. <http://www.etniskung.dk/Den-gode-samtale/Kulturforstaaelse/Netvaerkskort/> (besøgt d. 18/1 2017).

- Etnisk Ung c: *Bekymringsbarometeret*, Den gode samtale. <http://www.etniskung.dk/Den-gode-samtale/Kulturforstaaelse/Bekymringsbarometeret/> (Besøgt d. 18/1 2017).
- Etnisk Ung d: *Fokuscirklen*, Den gode samtale. <http://www.etniskung.dk/Den-gode-samtale/Kulturforstaaelse/Fokuscirklen/> (Besøgt d. 18/1 2017).
- Etnisk Ung e: *Kulturagrammet*, Den gode samtale. <http://www.etniskung.dk/Den-gode-samtale/Kulturforstaaelse/Kulturagrammet/> (Besøgt d. 18/1 2017).
- Københavns Kommune: *Forandringskompas – Voksne borgere med handicap*. <https://www.kk.dk/sites/default/files/migrated/sc/Voksne-med-handicap.pdf> (Besøgt d. 16/1 2017).
- RED Safehouse 2016: *RED – Safehouse*. https://prezi.com/id_s26kkksoy/red-safehouse/ (Se Samtaletræet under deres Prezi-præsentation. Besøgt d. 23/1 2017).
- Socialstyrelsen 2015 b: *Feedback Informed Treatment (FIT)*, Viden til gavn. <http://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/dokumenterede-metoder-voksne-og-handicap/om/feedback-informed-treatment-fit> (Besøgt d. 15/1 2017).
- Socialstyrelsen 2015 c: *Redskab: samtykkeerklæring*. <http://socialstyrelsen.dk/unge/eftervaern/om-eftervaern/vejen-til-uddannelse-og-beskaeftigelse/materialesamling> (Herfra kan dokumentet downloades som word-fil under 'Redskaber'. Besøgt d. 15/1 2017).
- Socialstyrelsen 2015 d: *Redskab: Netværkskort*. <http://socialstyrelsen.dk/unge/eftervaern/om-eftervaern/vejen-til-uddannelse-og-beskaeftigelse/materialesamling> (Herfra kan dokumentet downloades som word-fil under 'Redskaber'. Besøgt d. 15/1 2017).
- Socialstyrelsen 2015 e: *Redskab: Netværksøverblik*. <http://socialstyrelsen.dk/unge/eftervaern/om-eftervaern/vejen-til-uddannelse-og-beskaeftigelse/materialesamling> (Herfra kan dokumentet downloades som word-fil under 'Redskaber'. Besøgt d. 15/1 2017).
- Socialstyrelsen 2015 f: *Redskab: Indsætsoverblik*. <http://socialstyrelsen.dk/unge/eftervaern/om-eftervaern/vejen-til-uddannelse-og-beskaeftigelse/materialesamling> (Herfra kan dokumentet downloades som word-fil under 'Redskaber'. Besøgt d. 15/1 2017).
- Socialstyrelsen 2015 g: *Redskab: Mål- og aftaleskema*. <http://socialstyrelsen.dk/unge/eftervaern/om-eftervaern/vejen-til-uddannelse-og-beskaeftigelse/materialesamling> (Herfra kan dokumentet downloades som word-fil under 'Redskaber'. Besøgt d. 15/1 2017).
- Socialstyrelsen 2015 h: *Redskab til implementeringen. Mødetjekliste*. <http://socialstyrelsen.dk/unge/eftervaern/om-eftervaern/vejen-til-uddannelse-og-beskaeftigelse/materialesamling> (Herfra kan dokumentet downloades som word-fil under 'Redskaber'. Besøgt d. 15/1 2017).
- Socialstyrelsen 2016 a: *Baggrund for Samarbejdsmodellen*, Samarbejdsmodellen "Vejen til uddannelse og beskæftigelse", Om efterværn, Efterværn, Unge. <https://socialstyrelsen.dk/unge/eftervaern/om-eftervaern/vejen-til-uddannelse-og-beskaeftigelse/baggrund-for-samarbejdsmodellen> (Besøgt d. 16/1 2017).

Indsatser

Nedenstående litteratur omhandler de indsatser, som er inkluderet i rapporten.

Litteratur:

- Alternativ til vold & Senter for Krisepsykologi 2011: *Kartleggingspakke: Redskab ved kartlegging av vold*.
- Barne- ungdoms- og familiedirektoratet 2012: *Tvangsekteskap og æresrelateret vold - en veileder til barneverntjenesten*.
- Etnisk Ung 2014: *Mellem ære og skam: En håndbog til arbejdet med æresrelaterede konflikter*.

- Jensen, Tina Gudrun, Garbi Schmidt, Karin Nordin Jareno & Maria Roselius 2006: *Indsatser medæresrelateret vold – En undersøgelse af indsatsen i seks europæiske lande*. Socialforskningsinstituttet.
- Socialforvaltningen Københavns Kommune & Døgkontakten/Etnisk konsulentteam 2007: *Metodehåndbog. Fra unge truede kvinder, mænd og par med anden etnisk herkomst end dansk*.
- LOKK - Landsforeningen af Kvinde Krisecentre 2010: *Konfliktmægling i LOKK - Konfliktmægling i familier med æresrelaterede konflikter*.
- Länsstyrelsen Östergötland 2010: *Metodstöd för samverkan: Hur kan myndigheter och organisationer stödja varandra för att möta individer utsatta för hedersrelateret våld?*
- Minister for ligestilling og Nordisk ministerråd: *Kontrol over eget liv*.
- Socialstyrelsen 2014 a: *Guide til implementering - Vejen til uddannelse og beskæftigelse - for udsatte unge mellem 15 og 23 år*.
- Socialstyrelsen 2014 b: *Metodehåndbog. Vejen til uddannelse og beskæftigelse for udsatte unge mellem 15 og 23 år*.
- Socialstyrelsen 2016 b: *Beskrivelse af CTI-metoden*.
- Socialstyrelsen 2016 c: *CTI for kvinder på krisecentre*.
- Socialstyrelsen 2016 d: *Critical Time Intervention (CTI)*, Om dokumenterede metoder, dokumenterede metoder voksne og handicap, tværgående metoder. <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/dokumenterede-metoder-voksne-og-handicap/om/cti> (Besøgt d. 14/1 2017).
- Ungdommens Røde Kors a: *Connect – Et mentortilbud for etniske minoritetskvinder* (for eksterne fagfolk).
- Ungdommens Røde Kors b: *Connect – Et mentortilbud for etniske minoritetskvinder* (for krisecenterpersonale).
- Ungdommens Røde Kors c: *Connect – Et mentortilbud for dig?* (for kvinder på krisecentre).
- Ungdommens Røde Kors d: *Connect – Et mentortilbud for dig* (for kvinder uden for krisecenteret).
- Gryning Vård: <http://www.gryning.se/> (besøgt 7/3 2017)

Internetsider:

- Als Research: *Evaluering af mentorkorpset Connect*. <http://www.alsresearch.dk/dansk/projekter/evaluering/evaluering-af-Connect> (Besøgt d. 18/1 2017).
- Etnisk Ung f: *Konfliktmægling*, For Fagfolk. <http://www.etniskung.dk/For-fagfolk/Konfliktmaegling/> (Besøgt d. 18/1 2017).
- LG-Insight: *Evaluering af LOKK's arbejde med æresrelaterede konflikter*. <http://lg-insight.dk/cases/evaluering-af-lokk/> (Besøgt d. 20/1 2017).
- Socialstyrelsen: *CTI-hæfte Fokuspunkter og redskaber*. http://socialstyrelsen.dk/filer/voksne/hjemloshed/cti_fokuspunkter_og-redskaber_hjemloeseomraedet.pdf (Besøgt d. 16/1 2017).
- Socialstyrelsen 2017: *Samarbejdsmodellen "Vejen til uddannelse og beskæftigelse"*. <http://socialstyrelsen.dk/unge/eftervaern/om-eftervaern/vejen-til-uddannelse-og-beskaeftigelse> (Besøgt d. 14/1 2017).
- Ungdommens Røde Kors d: *Connect*. <http://www.urk.dk/hvad-goer-vi/mentoring-og-raadgivning/connect/> (Besøgt d. 19/1 2017).

Studier om målgruppen

Nedenstående litteratur omhandler målgruppen.

Litteratur:

- Als Research APS 2011: *Ung i 2011 – Nydanske unges oplevelse af social kontrol, frihed og grænser*.

- Bredal, Anja & Hilde Lidén 2015: Hva med 2017? Første delrapport i følgeevalueringen av handlingsplan mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet 2013-2016. Institutt for samfunnsforskning.
- Bye, Marte Taylor, Helga Eggebø og Gunhild Thunem 2016: Sikkerhets- og familiearbeid: For unge utsatte for tvangsekteskap og æresrelateret vold. KUN.
- Danneskiold-Samsøe, Sofie, Yvonne Mørck & Bo Wagner Sørensen 2011: 'Familien betyder alt' Vold mod kvinder i etniske minoritetsfamilier. Frydenlund.
- Elle, Christina & Kristine Larsen: Social kontrol i etniske minoritetsfamilier. Etnisk Konsulentteam, Center for Forebyggelse og Rådgivning, Socialforvaltningen, Københavns Kommune.
- Lidén, Hilde, Anja Bredal & Eilev Hegestad 2015: Framgang: Andre delrapporter i følgeevalueringen av handlingsplan mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet 2013-2016. Institutt for samfunnsforskning.
- Ministeriet for børn, ligestilling, integration og sociale forhold 2013: Ære og konflikt – Metoder og muligheder i arbejdet med æresrelaterede konflikter.
- Nadim, Marjan & Julia Orupabo 2014: Miljøterapi med unge utsatt for tvangsekteskap og æresrelateret vold. Institutt for samfunnsforskning.
- Rambøll (på vegne af Barne- ungdoms- og familiedirektoratet) 2011: Slutrapport: Evaluering av det nasjonale bo- og støttetilbudet for ungdom utsatt for tvangsekteskap.
- Rambøll 2013 a: Efterværn og mægling. Delopgave 2: undersøgelse af erfaringerne med og resultaterne af mægling.
- Rambøll 2013 b: Kortlægning af erfaringer med efterværn og behov for nye støttemuligheder.
- Rambøll 2015 B: Evaluering af krisecentertilbuddene. Evalueringsrapport.
- Regeringen 2016: Forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. National handlingsplan.
- Styrelsen for International Rekruttering og Integration (Styrelsen) 2016: Puljevejledning, Lokale ressourcpersoner til arbejdet med æresrelaterede konflikter: <http://uim.dk/puljer/aktuelle-puljer/lokale-ressourcpersoner-til-arbejdet-med-aeresrelaterede-konflikter> (besøgt d. 13/3 2017).
- Skårhøj, Anemone, Anna-Katharina Højen-Sørensen, Kirstine Karmsteen, Helene Oldrup & Jan Hyld Pejtersen 2016: Anbragte unges overgang til voksenlivet: Evaluering af fire efterværnsinitiativer under efterværnspakken. SFI - Det nationale forskningscenter for velfærd.
- Servicestyrelsen 2009: Brugerundersøgelse om æresrelateret vold: En kvalitativ interviewundersøgelse med 6 cases om kvinders og mænds erfaringer med at søge hjælp i forbindelse med æresrelateret vold.
- Social- og integrationsministeriet 2012: National strategi mod æresrelaterede konflikter.
- Socialstyrelsen 2013: Et spørgsmål om ære. Unges bud på at modvirke og forebygge social kontrol og æresrelaterede konflikter.
- Socialstyrelsen 2014 c: Evaluering af kvindekrisecentertilbuddene. Litteraturstudie.
- Socialstyrelsen SE 2013: Vänd dem inte ryggen: Utbildningsmaterial om hedersrelateret våld og förtryck.